

Arkeologisk förundersökning och utredning 2017

Eskilstorp 2:26

ETAPP IB SAMT DEL AV ÅKARP 1:4

Eskilstorp socken, Vellinge kommun
Skåne län

FREDRIK GREHN

Eskilstorp 2:26

Arkeologisk förundersökning och utredning 2017

Eskilstorp 2:26

ETAPP IB SAMT DEL AV ÅKARP 1:4

Eskilstorp socken, Vellinge kommun
Skåne län

FREDRIK GREHN

Arkeologisk förundersökning och utredning 2017

Eskilstorp 2:26

Etapp 1B samt del av Åkarp 1:4

Eskilstorp socken, Vellinge kommun

Skåne län

Fredrik Grehn

Sydsvensk Arkeologi Rapport 2017:31

© Sydsvensk Arkeologi AB 2018

Utgiven av: Sydsvensk Arkeologi AB

Postadress: Box 134, 291 22 Kristianstad

Tel: 044-13 58 00

Hemsida: www.sydsvenskarkeologi.se

Grafisk form: Anders Gutehall

Omslag: Dokumentation av en sektion. Foto: Kristian Brink, Sydsvensk Arkeologi

Kartor ur allmänt kartmaterial, © Lantmäteriverket, I2014/00893

Tryck: Holmbergs i Malmö AB

Innehåll

Sammanfattning	7
Inledning och bakgrund	11
Syfte och metod	13
SYFTE	13
METOD	13
Topografi och fornlämningsmiljö	15
TOPOGRAFI OCH NATURGEOGRAFI	15
FORNLÄMNINGSMILJÖ	15
Eskilstorp och de historiska källorna	15
Fornlämningar och tidigare undersökningar i området	16
Undersökningsresultat	23
FÖRUNDERÖKNING ETAPP 1B	24
Område 1	24
Område 2	40
ARKEOLOGISK UTREDNING STEG 2, TILLÄGGSYTAN	41
Tolkning och diskussion	43
FORNLÄMNINGENS INNEHÅLL, DATERING OCH UTBREDNING	43
Fynd	44
Analyser	44
Bevarandeförhållanden	44
FORSKNINGSLÄGE SAMT ARKEOLOGISK OCH VETENSKAPLIG POTENTIAL	45
Förslag till fortsatta åtgärder	47
Referenser	49
Administrativa uppgifter	51

Bilagor

BILAGA 1 – ANLÄGGNINGSLISTA

BILAGA 2 – ¹⁴C-DATERINGAR

BILAGA 3 – ARKEOBOTANISK ANALYS

BILAGA 4 – KERAMIKANALYS

BILAGA 5 – FYNDLISTA

BILAGA 6 – UPPDRAGSARKEOLOGISKA SYSTEMET

Sammanfattning

Sydsvensk Arkeologi AB har på uppdrag av Länsstyrelsen i Skåne län (dnr: 431-1474-2017) utfört en arkeologisk förundersökning inom fastigheten Eskilstorp 2:26, Eskilstorps socken, Vellinge kommun, och en arkeologisk utredning steg 2, inom del av fastigheten Åkarp 1:4, Eskilstorp socken, Vellinge kommun. Rörsjöborg AB har ansökt om att få de arkeologiska förutsättningarna klarlagda för ett större planområde strax norr om Vellinge tätort. Den nu aktuella arkeologiska förundersökningen har genomförts inom delar av planområdets Etapp 1B. Inför förundersökningen utvidgades planområdet, etapp 1B, med en tilläggsyta i nordöst, inom vilken den arkeologiska utredningen, steg 2 (AU 2) genomfördes. I bilaga 6 beskrivs det uppdragsarkeologiska systemet och dess ärendegång i samband med exploatering.

Planområdet är lokaliserat i det sydvästsånska fullåkerslandskapet, strax norr om Vellinge tätort. Planområdet utgörs idag av åkermark. Planområdets Etapp 1B sluttar västerut och söderut och har en topografi som varierar mellan ca 25 och 30 m ö.h. Enligt jordartskartan domineras området av morän och moränlera. Planområdet ligger i en fornlämningsrik trakt där ett flertal olika lämningstyper – boplatser, gravar m.m. – och förhistoriska perioder finns representerade, liksom lämningar från historisk tid.

Syftet med den arkeologiska förundersökningen var att fördjupa kunskapen om fornlämningarna. Den hade som mål att klargöra deras avgränsning, innehåll, bevarandegrad, datering och vetenskapliga potential. Ambitionsnivån i detta ärende har anpassats till behovet av ett fullgott beslutsunderlag för Länsstyrelsens fortsatta handläggning av ärendet enligt 2 kapitlet kulturmiljölagen (1988:950 – KML). Sökschakt, och utvidgningar av schakt från den arkeologiska utredningen, steg 2, år 2016, togs upp med grävmaskin. Schakt och framkomna arkeologiska lämningar dokumenterades och mättes in med GPS. Digitala inmätningar har lagrats i Intrasis 3.0. Ett urval arkeologiska anläggningar undersöktes med traditionella metoder i syfte att bedöma karaktär, bevarandegrad, datering och vetenskaplig potential. ¹⁴C-analys, keramikanalys och arkeobotanisk analys har genomförts på material från förundersökningen.

Förundersökningsområdet omfattade ca 60 100 m² fördelat på två områden – område 1–2. Totalt schaktades 4 992 m² upp fördelat på 24 schakt. Tilläggsytan, tillika utredningsområdet (AU 2) omfattade ca 18 000 m². Inom tilläggsytan schaktades totalt 592 m² upp, fördelat på 11 sökschakt.

e.Kr.	HT		Historisk tid	
1550				1550
1350	SMT		Medeltid	
1200	HMT			
1050	TMT			1050
	VIK	Yngre järnålder		
	VEND			
550	FVT		Järnålder	
400	YRJÄ			
200	ÄRJÄ	Äldre järnålder		
Kr.f.	FRJÄ			
500	YBÅ VI	Yngre bronsålder		500
700	YBÅ V			
900	YBÅ IV		Bronsålder	
1100	ÄBÅ III			
1300	ÄBÅ II	Äldre bronsålder		
1500	ÄBÅ I			
1700				1700
	SN	Senneolitikum		
2300	MN B			
2800	MN A	Mellanneolitikum		
3300	TN II			
3500	TN I	Tidigneolitikum		
4000				
	Ertebølle			
5500			Stenålder	
	Kongemose			
6700		Mesolitikum		
	Maglemose			
9600				
f.Kr.	Senpaleolitikum			

Inom förundersökningsområde 1 framkom främst boplat-/aktivitetslämningar i form av stolphål, gropar och härdar m.m., vilka daterats till äldre och yngre bronsålder, fram t.o.m. historisk tid. Tyngdpunkten ligger dock i yngre bronsålder (motsvarande YBÅ period IV–V, ca 1100–800 f.kr., se tidsaxel).

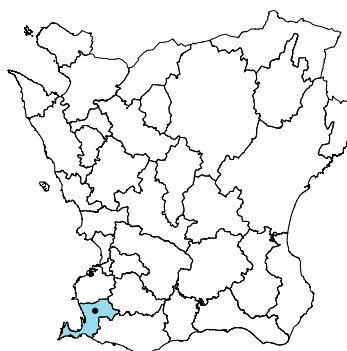
Inom förundersökningsområde 2 framkom en våtmarkssänka och någon enstaka arkeologisk lämning.

Inom tilläggsytan (AU2-området) framkom endast några enstaka, glest spridda, arkeologiska lämningar.

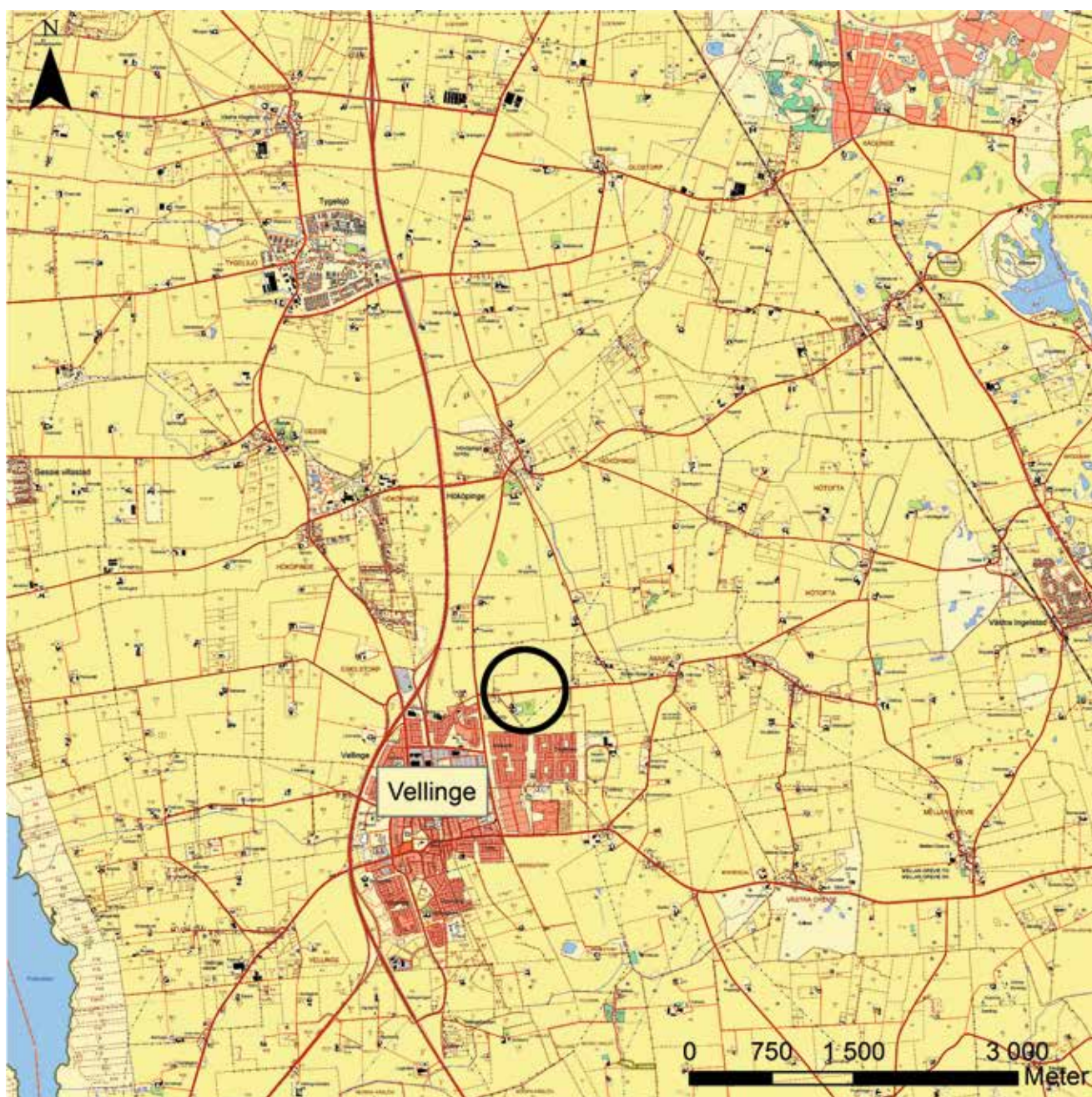
Ett område inom en del av förundersökningens område 1 föreslås för vidare undersökning vid en eventuell exploatering. Inom området finns bevarade under mark dolda fornlämningar. Området som föreslås för vidare arkeologiska insatser vid en eventuell exploatering är totalt ca 19 600 m² stort. Vad gäller förundersökningsområde 2 och tilläggsytan (AU 2-området) föreslås inga vidare arkeologiska åtgärder.

Det arkeologiska bevarandebudet och upplevelsevärdet för och av under åkermarken dolda fornlämningar inom planområdet bedöms som lågt.

Figur 1 Skåne. Vellinge kommun markerat med blått, undersökningsområdet med en svart punkt.

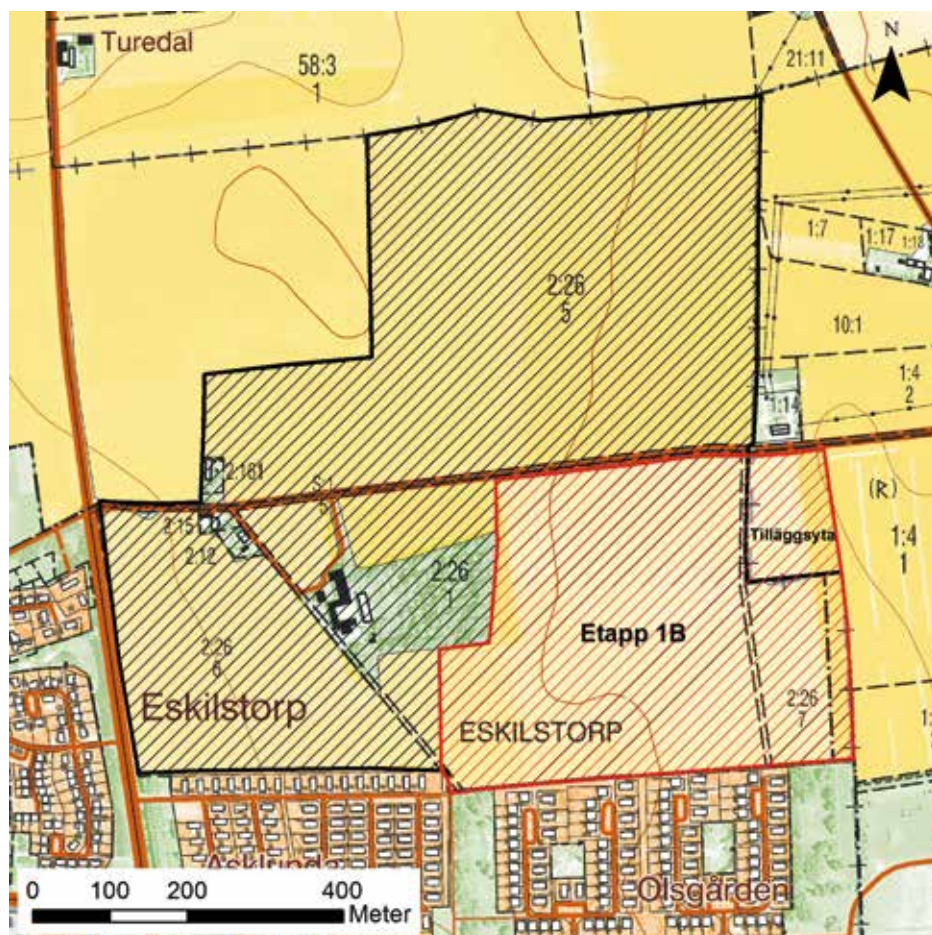

Figur 2 Undersökningsområdets lokalisering vid Vellinge markerat med en svart cirkel.

Inledning och bakgrund

Sydsvensk Arkeologi AB har på uppdrag av Länsstyrelsen i Skåne län (dnr: 431-1474-2017) utfört en arkeologisk förundersökning inom fastigheten Eskilstorp 2:26, Eskilstorps socken, Vellinge kommun och en arkeologisk utredning, steg 2, inom del av fastigheten Åkarp 1:4 (tilläggsytan), Eskilstorp socken, Vellinge kommun. Rörsjöborg AB har ansökt om att få de arkeologiska förutsättningarna klarlagda för ett större plan-

Figur 3 Planområdet (skrafferat) med utbyggnadsområde Etapp 1B (rödskrafferat) (från Grehn 2014b:6, figur 4).

område strax norr om Vellinge tätort (figur 1, 2 & 3). Det aktuella planområdet omfattar ett ca 60 ha stort område. I området planeras för bostäder och mindre verksamheter. Den nu aktuella arkeologiska förundersökningen har genomförts inom delar av planområdets Etapp 1B (figur 3). Etapp 1B omfattar en yta på ca 17,5 ha i sydöstra delen av det stora planområdet. Den arkeologiska förundersökningen har föregåtts av en arkeologisk utredning steg 1 och en arkeologisk utredning steg 2 (Grehn 2014a; 2016). Inför förundersökningen utvidgades planområdet, etapp 1B, med en tilläggsyta i nordöst, inom vilken den arkeologiska utredningen, steg 2 genomfördes. I bilaga 6 beskrivs det uppdragsarkeologiska systemet och dess ärendegång i samband med exploatering.

Keramiken har bedömts och analyserats av Katarina Botwid, Doktor Botwid – Arkeologi, keramik & föreläsningar. Arkeobotanisk analys har gjorts av Stefan Gustafsson, Arkeologikonsult. ¹⁴C-analys har gjorts av Göran Possnert, Ångströmlaboratoriet, Uppsala universitet.

Syfte och metod

SYFTE

Syftet med den arkeologiska förundersökningen var att fördjupa kunskapen om fornlämningarna. Den hade som mål att klargöra fornlämningarnas avgränsning, innehåll, bevarandegrad, datering och vetenskapliga potential. Ambitionsnivån i detta ärende har anpassats till behovet av ett fullgott beslutsunderlag för Länsstyrelsens fortsatta handläggning av ärendet enligt 2 kapitlet kulturmiljölagen (1988:950 - KML), det skulle även fungera som besluts- och planeringsunderlag för uppdragsgivaren Rörslöborg AB och fokusera på de områden (område 1–2) inom planområdet, etapp 1B, som har kunnat lokaliseras som fornlämningsområden under den arkeologiska utredningen, steg 2 (år 2016). Den arkeologiska förundersökningens resultat skulle analyseras och utvärderas för att klargöra om, var och varför det krävs fortsatta arkeologiska undersökningar. Förundersökningen skulle också resultera i förslag till fortsatta åtgärder.

Syftet med den arkeologiska utredningen inom fastigheten Åkarp 1:4 (tilläggsytan) var att fastställa om det fanns under mark dolda fornlämningar och att om möjligt avgränsa dessa.

METOD

Den arkeologiska förundersökningen inleddes med att sökschakt samt utvidgningar från igenlagda schakt från den arkeologiska utredningen, steg 2 (år 2016) togs upp med grävmaskin. Schaktningen fick omfatta 10–15 % av den totala förundersökningsytan om ca 60 100 m², alltså fick högst 6 000–9 000 m² schaktas upp. Under fältarbetets gång kunde en del schakt återfyllas med grävmaskin. Efter avslutat fältarbete återställdes återstoden av schakten med grävmaskin.

Inför fältarbetet gjordes en planering av större schakt omfattande ca 10 % av ytan. Schakten lades i anslutning till potentiella konstruktioner och/eller anläggningsintensiva områden i syfte att få upp ytor med förväntat kvalitativa lämningar. Schaktplaneringen omfattade digitalisering av de tänkta schaktytorna vilka sedan kunde sättas ut med GNSS. Övriga schakt omfattade sökschakt om i regel en enkel skopbredd. Dessa schakt placerades främst ut i syfte att avgränsa fornlämningsområdena. Deras placering gjordes utifrån behovsbedömningar under fältarbetets gång och baserades på resultaten från de större schakten (ovan) samt på topografiska iakttagelser.

Schakt och framkomna arkeologiska lämningar dokumenterades och mättes in med GNSS. Tolkning av anläggningstyp (t.ex. stolphål, grop) gjordes direkt vid inmätning genom kodval där så var möjligt. Digitala inmätningar har lagrats i Intrasis 3.0. Bearbetning och figurframställning har gjorts i ArcMap 10.2.2. I Intrasis 3.0 har anläggningsbeskrivningar lagrats samt fynd grundregistrerats. Ett urval av digitala foton har valts ut för arkivering. Övriga foton betraktas som arbetsmaterial.

Ett urval arkeologiska anläggningar undersöktes för att bedöma karaktär, bevarandegrad, datering och vetenskaplig potential. De anläggningar som grävdes ut handritades i skala 1:20. Vid undersökningstillfället var det torrt och bitvis mycket hårt i marken.

Jordprover samlades in från ett urval anläggningar i syfte att få fram dateringsunderlag för ^{14}C -analys, samt för att bedöma potentialen i det arkeobotaniska materialet. ^{14}C -analys har använts för att om möjligt urskilja ett troligt tidsdjup på ett tydligare, mer exakt sätt än vad typologiska dateringar och stratigrafiska iakttagelser tillåter.

En analys av keramik planerades inför förundersökningen för att ge ytterligare dateringsunderlag, och som verktyg för att kunna funktionsbestämma och avgöra den vetenskapliga potentialen hos anläggningar där keramik påträffades.

Topografi och fornlämningsmiljö

TOPOGRAFI OCH NATURGEOGRAFI

Planområdet är lokaliserat i det sydvästsånska fullåkerslandskapet, strax norr om Vellinge tätort. Planområdet utgörs idag av åkermark. Planområdet har en topografi som varierar mellan ca 18 och 30 m ö.h. Området kännetecknas av långsträckta höjdparter med sluttningar och endast mindre delar kan betecknas som tidigare sänkor/våtmarksområden. Enligt jordartskartan dominerar planområdet av morän och moränlera. Inom områdets västra del ska det enligt samma karta finnas ett område med isälvsediment som består av sand och grus. Västerut består landskapet av det flacka, kustnära slättlandskapet. Åt öster och åt nordost övergår landskapet i ett mer topografiskt varierat backlandskap. Kusten ligger ca 4 km västerut.

Inom det aktuella förundersökningsområdet (inom planområdets Etapp 1B) varierar topografin mellan 25 och 30 m ö.h. Området sluttar västerut och söderut.

FORNLÄMNINGSMILJÖ

Eskilstorp och de historiska källorna

Eskilstorp är en kyrkby och har ensam utgjort hela Eskilstorps socken, vilket åtminstone sedan 1570-talet utgjort annex till Gässie socken. Namnet Eskilstorp är ett s.k. *-torp*namn, av vilka de äldre brukar hänföras till vikingatid och första hälften av medeltiden. Innebörden av *-torp* är nybygge och utflyttargård. Förleden Eskil är en genitivform av mansnamnet Eskil (Pamp 1983:55; Hallberg 2009:48f).

Den nuvarande kyrkans utseende är ett resultat av en omfattande renovering år 1873. Det enda av den medeltida kyrkan som bibehölls i någorlunda ursprungligt skick var den nedre delen av tornet. I kyrkan finns en dopfunt som dateras till 1100-talet (Anshelm 1947:549). Vid ett dräneringsarbete år 1927 påträffades en stenkista söder om strävpelaren i tornets nordvästra hörn. Stenkistan bestod av 0,05 m tjocka stenhällar och framkom på ca en alns djup. Stenkistan undersöktes av Folke Hansen 1928 (se FMIS Eskilstorp 5:1).

Eskilstorp, *Æschilsthorpi*, omnämns första gången 1120 (ca 1120 Necr. L:8). År 1133 kungör ärkebiskop Asker att kryptan *i den större kyrkan i Lund* invigts och att han vid detta tillfälle skänkt ett antal gårdar till kyrkan. Dokumentet återkopplar till invigningen av kryptan som skall ha skett den 30 juni 1123. Vid detta tillfälle skänker

ärkebiskopen gården Väsund (2 bol), gården Åby (6 1/2 bol), gården Hammar (1 1/2 bol), gården Värpinge (1 bol) och en mölla, gården Frierup (1 bol), gården Hjortshög (4 bol), gården Herrestad som ligger i brödernas bol. Han upprättar även två prebenden till vilket ett av dem bl.a. tillhörde 1 bol i Eskilstorp. Alla ägor han räknar upp har han enligt utsago köpt av släkt och vänner samt erhållit via mageskifte. Utöver dessa sätt har det även skänkts/donerats från personer, vilket varit till gagn för dem, deras själar och deras närmaste (DD 1:2 nr 56).

I Lunds stifts Landebok (del 1) från 1570 finns redogörelser för ägor till prästgården, klockaregården samt två olika gårdar som tillhörde sockenkyrkan. Det finns även omnämnt att några mindre jordlotter disponerades av kyrkliga institutioner. Det finns 15 tiondegivare registrerade. I byns Östre vång omtalas tillhörande prästgården bl.a. åkernamnen *höge stienn* (troligen samma åker som 1718 benämns *Högasten*) samt *leergraffs kier*, vilken sannolikt motsvaras av området Lergravsåker (Ljunggren & Ejder 1950:416–420). De ägor som redovisas för sockenkyrkans båda gårdar är bl.a. åker *paa høye steen* och 2 åkrar som *kallis Monstropp*. Båda områdena kan identifieras från ägonamn i 1718 års karta. I Lars Perssons (2014) genomgång av kartmaterialet förs en kortare diskussion kring Månstorp, vilket han menar kan indikera bebyggelse. Persson (2014:7f) menar att:

Det framstår som underligt om äldre bebyggelse med namnet Månstorp varit belägen så nära Eskilstorps bytomt. En alternativ tolkning är att namnet anspelar på huvudgården Månstorp som var belägen österut, men ungefär i denna riktning i förhållande till bytomten. Hypotetiskt skulle man även kunna tänka sig att någon gård i byn Eskilstorps byret namnet Månstorp, men denna hypotes framstår som mindre sannolik.

Det område som benämns Monstropp kan också anas på fosfatkartan över området mellan Eskilstorps och Södra Åkars bytomter, vilket visas genom höga fosfathalter i anslutning i och intill Eskilstorps bytomt.

Fornlämningar och tidigare undersökningar i området

Planområdet ligger i ett fornlämningsrikt område där ett flertal olika lämningstyper och perioder finns representerade (figur 4 & tabell 1). Inte minst utmärker sig det stora antalet gravar. Området kring Eskilstorp har varit väl utnyttjat under förhistorisk och historisk tid och ett flertal arkeologiska utgrävningar har också påvisat under mark bevarade fornlämningar. Samtliga arkeologiska undersökningar redovisas inte här utan endast de som utförts direkt intill planområdet och/eller har direkt relevans för de perioder som undersökts vid den aktuella förundersökningen och utredningen.

Inom sydvästra delen av planområdet (Etapp 1A) finns den östligaste delen av Eskilstorp 20:1 lokaliserad. Denna utgörs av Eskilstorps bytomt. Bytomten är enligt FMIS ca 650x370 m stor och utgörs av en kyrka, kyrkogård, gårdsområden, och åkrar m.m. Inom Eskilstorps gamla bytomt gjordes år 2002 en arkeologisk förundersökning med anledning av en utvidgning av kyrkogården. Då framkom diken, stolphål och gropar, samt fynd i form av krita, keramik och fajans, främst från 1600- och 1700-talet (Mårald 2002).

I planområdets östra del finns uppgifter om en borttagen hög, Eskilstorp 7:1. Högen ska ha förstörts på 1860-talet, då en kvarn ska ha uppförts på platsen. Kvarnen brann ned 1914 och på 1920-talet jämnades kullen ut där kvarnen och högen ska ha legat. Noterbart är dock att högen inte finns markerad på äldre kartor, något som indikerar att den kan ha tagits bort redan tidigare (om den funnits).

Vad gäller lämningar i närområdet så domineras de främst av gravar, gravhögar, dösar och boplatser från främst stenålder och bronsålder, men även järnålder finns representerat i form av boplatser och ett troligt gravfält (S. Åkarp 9:1). Både dösar (Sandén 1995) och högar följer ett höjdråk som sträcker sig i nord-sydlig riktning, sydöst, öst och nordöst förbi exploateringsområdet (Eskilstorp 7:1, Hököpings 4:1, 5:1,

Figur 4 Registrerade fornlämningar i området. Planområdet är skrafferat med rött, fornlämningar är markerade med blå ytor och trianglar (från Grehn 2014b:8, figur 5). Observera att det inom planområdet finns ett antal fornlämningar registrerade efter AU 1 och AU 2.

6:1 & 7:1, S. Åkarp 1:1, 2:1, 5:1, 6:1, 25:1 & 39). Även flatmarksgravar och gravfält finns lokaliserade i närområdet (Vellinge 8:1 & 87, Eskilstorp 4:1), syd och sydöst om planområdet.

Vidare finns registrerade boplatser och en färdväg i området, samt ett antal lösfynd som kan dateras från stenålder (exempelvis SHM inv.nr: 3036, 8102B & 13634), upp till historisk tid.

Söder och öster om planområdet finns undersökta boplatzlämningar (Vellinge 17:1, 71:1, 86 & 87, S. Åkarp 40 & 41).

Söder om det aktuella planområdet genomfördes år 2012 en arkeologisk slutundersökning av Vellinge 71:1 och Vellinge 87 (Brink m.fl. 2014). Inom Vellinge 71:1 undersöktes framför allt boplatzlämningar från tidigneolitikum I. Lämningarna inom området bestod av hyddlämningar och gropar. Inom Vellinge 71:1 gjordes också en undersökning 1992 i samband med en exploatering. Då framkom bl.a. lämningar från tidigneolitikum i form av gropar och från senneolitikum i form av lämningar av två mesulahus (Biwall m.fl. 1997:271ff).

Fyra senneolitiska gravar undersöktes inom Vellinge 87. Tre av dem utgjorde jordgravar med olika typer av stenkonstruktioner, och i två av dem kunde rester efter kistor i form av urholkade trädstammar dokumenteras. Gravgåvor i form av bl.a. en flintdolk, en spjutspets i flinta och ett skifferhänge hade lagts ned i gravarna. Gravarna låg på linje och har tolkats markera en stig som löpt längs kanten av höjdstråket i ungefärlig nord-sydlig riktning. En sådan stig kan därmed mycket väl ha haft sin fortsättning upp mot det aktuella planområdet.

Lämningar från yngre järnålder har undersökts inom Vellinge 87 invid Herrestorps by samt även inom Herrestorps by, Vellinge 46 (Brink m.fl. 2014:183 och där anförda referenser). Inom Vellinge 87 har gårdslämningar undersökts. I matjorden

Tabell 1 Fornlämningar kring planområdet.

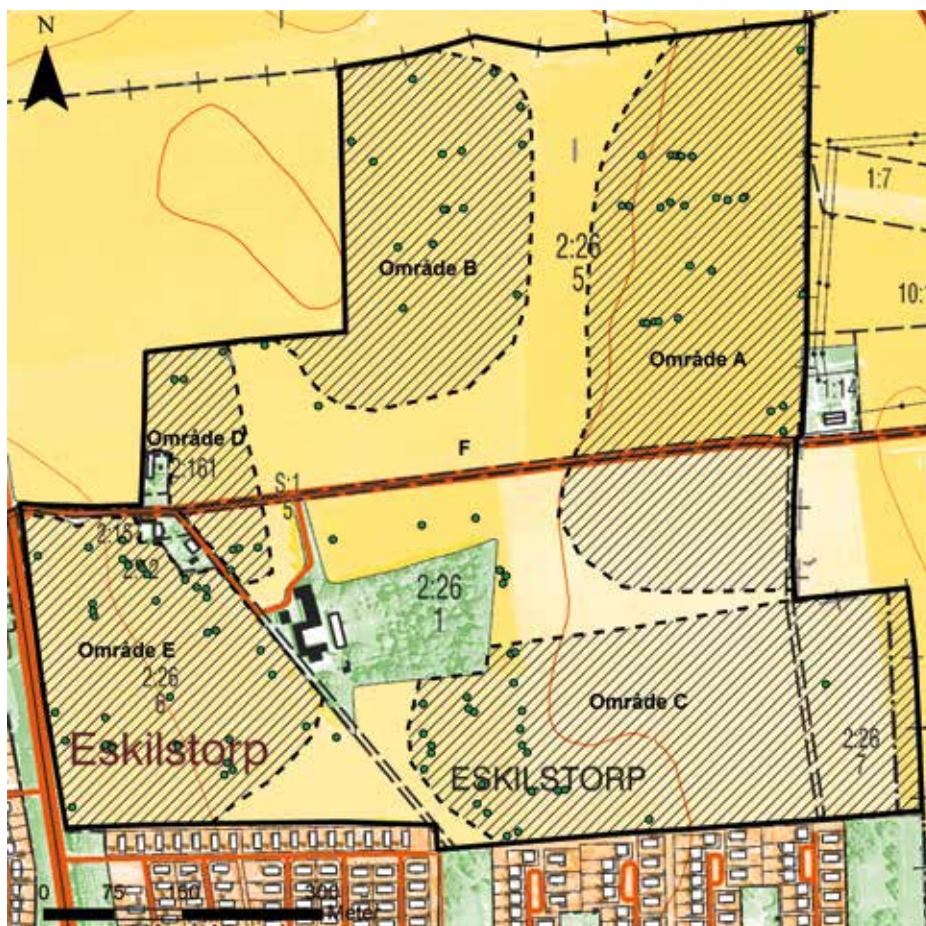
RAÄ-nummer	Datering	Beskrivning
Eskilstorp 20:I	MT/hist	Bytomt inom, och väster om, UO.
Eskilstorp 5:I	MT/hist?	Grav/stenkista, väster om UO.
Eskilstorp 7:I	BÅ/JÅ	Bortplöjd hög inom planområdet.
Södra Åkarp 40	SÅ/BÅ/JÅ	Boplat med gropar, stolphål, härdar, rännor, två mindre stenpackningar, en brunn och äldre markhorisonter. Ej avgränsad. Direkt öster om UO.
Södra Åkarp 41	SÅ/BÅ/JÅ	Boplat med gropar, stolphål, härdar, ett dike och äldre markhorisonter. Ej avgränsad. Direkt öster om UO.
Södra Åkarp 1:I	BÅ/JÅ	Hög, sydöst om UO.
Södra Åkarp 9:I	SÅ/BÅ/JÅ	Gravfält, sydöst om UO.
Södra Åkarp 37	?	Härd, sydöst om UO.
Södra Åkarp 38	?	Härd, sydöst om UO.
Södra Åkarp 39	BÅ	Hög, sydöst om UO.
Södra Åkarp 2:I	SÅ	Stenkammargrav (Klockaredösen), sydöst om UO.
Södra Åkarp 2:I	SÅ/BÅ	Hällristning, sydöst om UO.
Södra Åkarp 25:I	BÅ/JÅ	Hög, sydöst om UO.
Södra Åkarp 5:I	BÅ	Hög, sydöst om UO.
Södra Åkarp 6:I	SÅ	Dös, sydöst om UO.
Vellinge 8:I	SÅ	Flatmarksgrav, sydöst om UO.
Vellinge 17:I	SÅ, BÅ, JÅ, MT/hist	Bytomt, stridsyxegrav(ar?), bebyggelse brons-/järnålder, sydväst om UO.
Vellinge 71:I	TN/MN	Boplat, söder om UO.
Vellinge 86	JÅ/hist	Fägata/färdväg, söder om UO.
Vellinge 46	VT/MT	Herrestorps bytomt, söder om UO.
Vellinge 87	JÅ/hist	Grav-/boplatssområde, söder om UO.
Vellinge 44:I, 53:I, 57:I	SÅ	Lösfyndsamlingar med flintyxor, -dolkar, -mejslar m.m., söder om UO.
Vellinge 56:I	SÅ	Tunnackig flintyxa, söder om UO.
Vellinge 50:I	SÅ	Tjockackig flintyxa, sydväst om UO.
Hököpinge 5:I	BÅ	Hög, norr om UO.
Hököpinge 6:I	BÅ	Hög, norr om UO.
Hököpinge 4:I	BÅ	Hög, norr om UO.
Hököpinge 7:I	BÅ	Hög, nordost om UO.

påträffades fynd av fibulafragment med datering till yngre järnålder. Vikingatid eller sen vendeltid är representerat av ett gropsystem och ett fynd av en del av en våg. Inom Vellinge 46, Herrestorps bytomt, har svartgods från 1000–1100-tal påträffats. Inom Vellinge bytomt, Vellinge 17:I, har bl.a. ett grophus och kulturlager från yngre järnålder/vikingatid undersökts. Det finns fynd i form av kammar, keramik, knivar och brynen från bytomtsområdet.

Direkt öster om exploateringsområdet gjordes en arkeologisk utredning 2010 (S. Åkarp 40 & 41). Då framkom boplatlämningar som utgjordes av gropar, stolphål, härdar, rännor, två mindre stenpackningar, en brunn och äldre markhorisonter (Lagergren 2010). De två stenpackningarna låg nära krönet på en höjd. Stenpackningarna låg knappt 5 meter från varandra och kan eventuellt utgöra gravar (jfr Vellinge 87 ovan). Tio av anläggningarna från utredningen innehöll förhistorisk keramik i ytan.

Arkeologisk utredning steg 1 inom planområdet

Under våren 2014 genomfördes en arkeologisk utredning steg 1 (AU 1) inom det berörda planområdet. Resultatet från utredningen pekar på att det framför allt är förhis-

Figur 5 Område A–E samt punkt F, vilka lokaliserades som områden med troliga fornlämningar under den arkeologiska utredningen steg 1 (från Grehn 2014a:14, figur 7).

toriska lämningar som kan förväntas, troligtvis i form av boplatslämningar men även gravar kan förekomma. I den sydvästra delen (inom Etapp 1A) förväntades bebyggelselämningar från medeltid och senare och även från yngre järnålder då detta område rangerar utkanten till Eskilstorps gamla bytomt (Grehn 2014a). Detta indikerades också i den kulturgeografiska analys som genomfördes som en del i steg 1-utredningen (Persson 2014).

Fyndförekomst, topografi, närheten till registrerade fornlämningar, kartanalys samt byråinventering under den arkeologiska utredningen steg 1 resulterade i bedömningen att möjligheten att påträffa under mark bevarade fornlämningar är störst inom område A–E (figur 5). Dessutom tillkom en punktinsats inom en mindre yta (markerad med "F" på figur 5). Dessa utpekade områden innebär dock inte med säkerhet att det inte finns dolda fornlämningar inom övriga delar av planområdet (Grehn 2014a).

I FMIS har dessa ytor fått följande fornlämningsnummer: Område A – Eskilstorp 21; Område B – Eskilstorp 22; Område C – Eskilstorp 24 och Område D – Eskilstorp 26. Punkt F har inte tilldelats något RAÄ-nummer. **Observera att Område A, B, C och D inte har korrekt utbredning i FMIS. Det är utbredningen på figur 5 som gäller.**

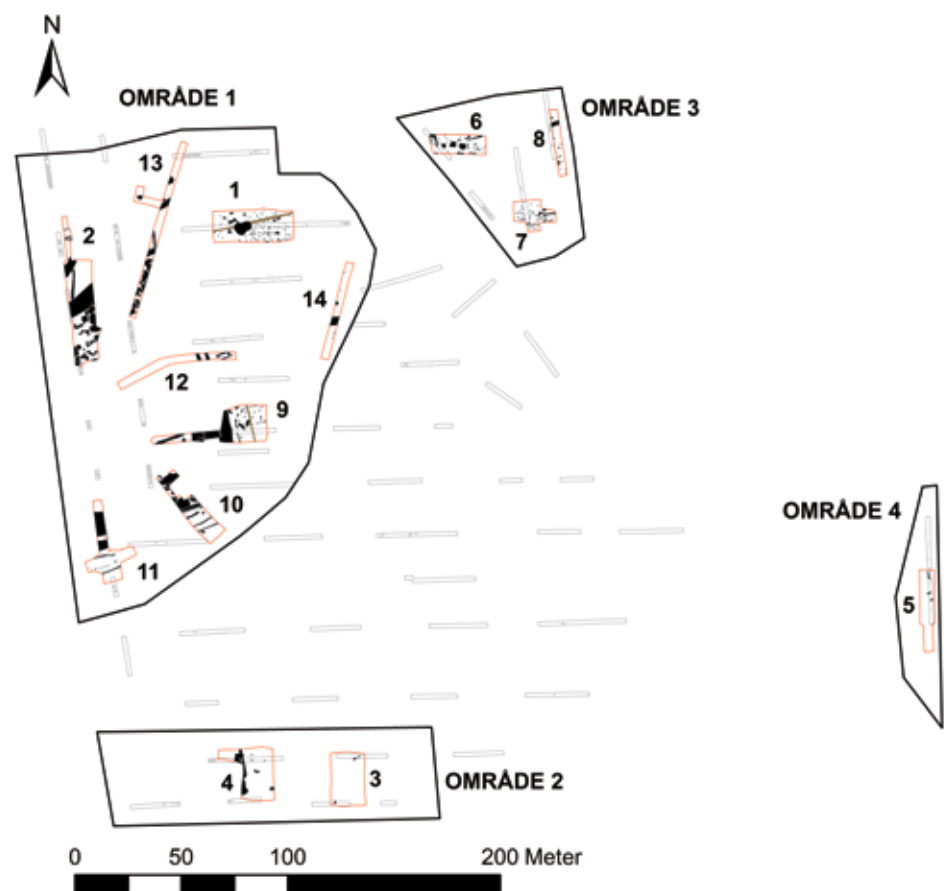
Arkeologisk utredning steg 2 inom etapp 1A

Sensommaren 2014 genomfördes en arkeologisk utredning steg 2 (AU 2) inom de delar av Etapp 1A som pekats ut under steg 1 (figur 3, 5 & 6) (Grehn 2014b).

Undersökningsområdet innehöll spridda lämningar av boplatsskarakter i form av stolphål, gropar, lager, rännor, diken, härदार m.m. En del av stolphålen kunde tolkas som eventuellt ingående i konstruktioner. Lämningarna framkom främst i undersökningsområdets norra halva, samt i sydligaste delen och längst i öster. Enstaka

Figur 6 Område 1–4 inom Etapp 1A vilka föreslogs för förundersökning efter den arkeologiska utredningen steg 2. Schakt från steg 2-utredningen är inlagda liksom metallfynd (gröna punkter) (från Grehn 2014b:15, figur 9).

Figur 7 Plan över förundersökningen inom etapp 1A.

flintavslag samt en del djurben fanns i ytan av några av lämningarna. I övrigt påträffades 40 metallfynd i matjorden under metaldetekteringen. Av dessa fynd kan särskilt nämnas en vikingatida ändplatta av silver med ornamentik, vilken med stor sannolikhet härrör från en halsring (knäppanordningen), samt ett sönderklippt, troligen vikingatida, silvermynt. Dessa två fynd påträffades med bara någon meters mellanrum och gav en indikation om en eventuellt (delvis) utplöjd silverskatt. Även en medeltida sölja kan nämnas bland de påträffade metallfynden, samt en del metallhantverksindikerande fynd. I övrigt påträffades yngre mynt, tenar, bleck, knappar m.m., vilka är svåra att datera.

Totalt framkom 160 arkeologiska lämningar, vilka utgjordes av 39 gropar, 56 stolphål, 13 diken, tio rännor, två härdar, samt 40 oklassificerade arkeologiska objekt. Fyra områden, Område 1–4, föreslogs för vidare undersökning i form av en arkeologisk förundersökning (figur 6).

Arkeologisk förundersökning inom etapp 1A

Sommaren 2015 genomfördes en arkeologisk förundersökning inom de delar av etapp 1A som pekats ut efter steg 2-utredningen (figur 6 & 7) (Brink & Ohlsson 2016). Vid FU framkom lämningar från fem faser. Fas 1, tidigneolitikum, representeras endast av en ^{14}C -datering gjord på skalkorn. Fas 2, senneolitikum, representeras av ett fynd av en kopparyxa. Fas 3, folkvandringstid, är indikerat genom ett metallföremål. Föremålet är dock inte daterat med säkerhet. Fas 4, vikingatid–tidig medeltid, dominerar kraftigt. Omfattande lämningar efter en storgårdsmiljö har konstaterats. Västgaveln av ett stort långhus indikerar ett manifest bostadshus. I matjorden i anslutning till och över huset har flera silverföremål/mynt påträffats. Norr om det stora bostadshuset har ett område med gropar och mindre långhus identifierats. Här påträffades relativt rikligt med keramik, djurben och makrofossil i anläggningarna.

Figur 8 Plan över föreslaget undersökningsområde etapp 1A.

Flinta, slagg och metallföremål var mer sparsamt förekommande. Fas 5, nyare tid, representeras av diken och gropar i utkanten av Eskilstorps medeltida bytomt (ibid.).

Ett område föreslogs för vidare undersökning vid en eventuell exploatering inom etapp 1A. Området är totalt 37 500 m² stort (figur 8) (ibid.).

Arkeologisk utredning steg 2 inom etapp 1B

Under sensommaren år 2016 genomfördes en arkeologisk utredning, steg 2, inom det aktuella planområdets etapp 1B (Grehn 2016). Undersökningsområdet innehöll spridda lämningar av boplatsskikt i form av stolphål, gropar, härdar, groppsystem, diken och rännor. Stolphålen indikerade förekomst av konstruktionslämningar, exempelvis långhuskonstruktioner. Lämningarna framkom främst på mindre höjder inom utredningsområdena (ibid.).

Två områden kunde under utredningen lokaliseras som fornlämningsområden med bevarade lämningar dolda under mark. De två områdena har en sammanlagd yta av ca 60 100 m². Inom dessa områden påträffades under mark dolda fornlämningar av boplatsskikt i form av stolphål, gropar, groppsystem, härdar och rännor mm (ibid.).

De två under utredningen utpekade områdena (område 1 & 2) med en sammanlagt yta på ca 60 100 m² föreslogs gå vidare till arkeologisk förundersökning (figur 9).

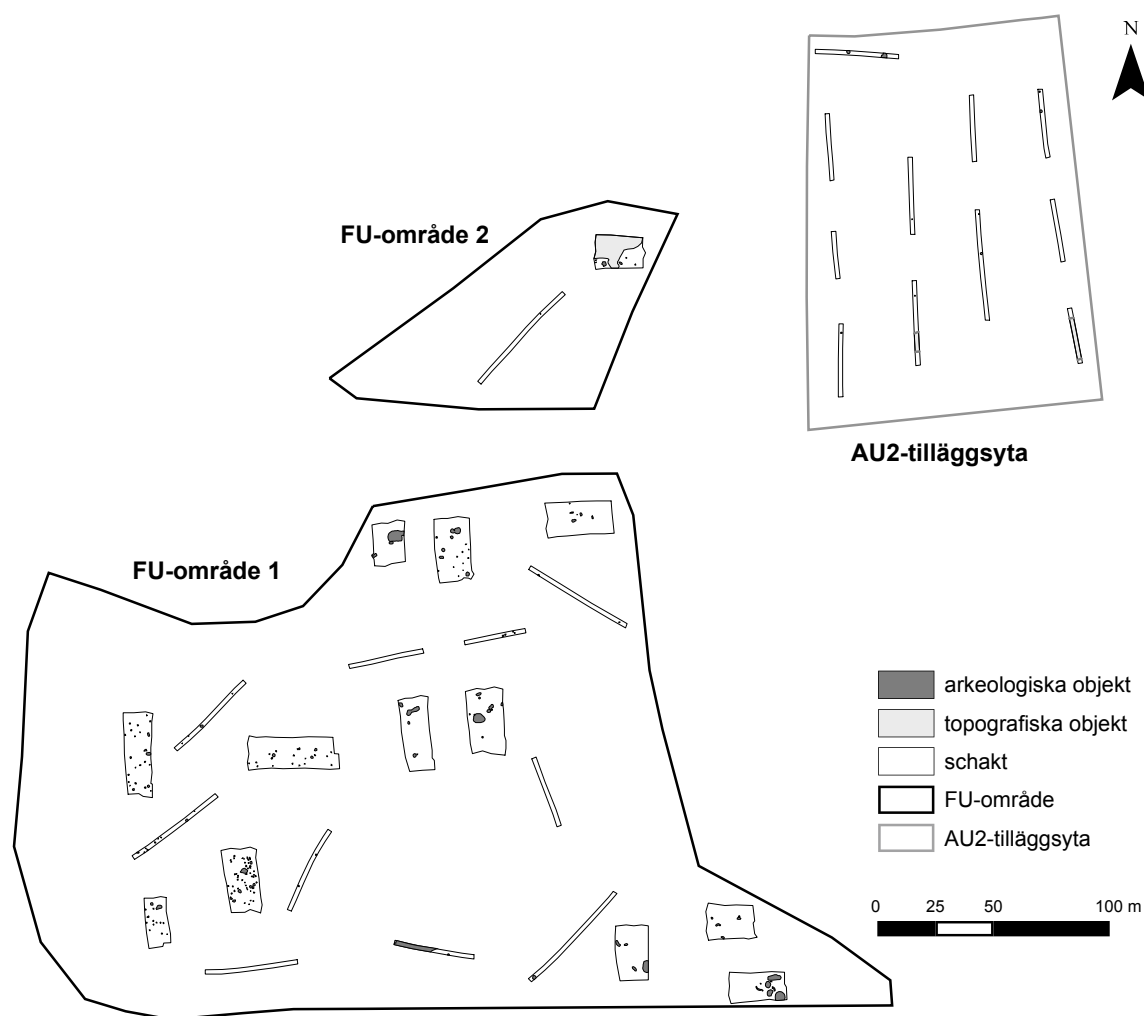
Figur 9 Plan över AU2 (tilläggsytan), etapp 1B och de föreslagna förundersökningsområdena, område 1 & 2 (se också figur 3).

Undersökningsresultat

Två förundersökningsområden, område 1 och 2, samt en tilläggsyta, där det gjordes en arkeologisk utredning steg 2 (figur 9 & 10) undersöktes. Nedan redogörs först för förundersökningen och sedan för den arkeologiska utredningen steg 2.

Figur 10 Plan över förundersökningsområdena, område 1 & 2, samt AU2 (tilläggsytan), inom etapp IB.

FÖRUNDESRÖKNING ETAPP IB

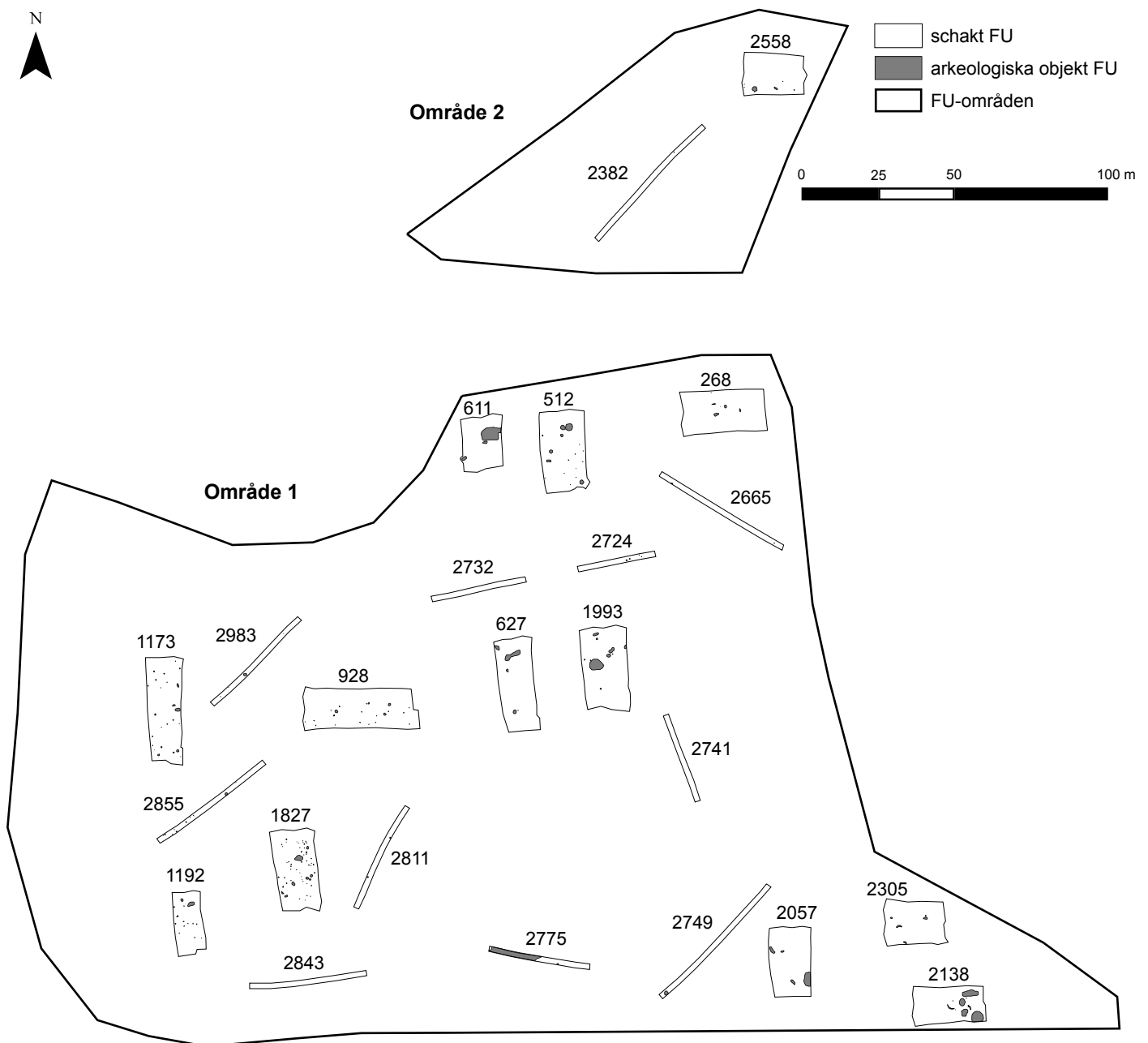
Förundersökningsområdet inom planområdets etapp 1B omfattade ca 60 100 m² fördelat på två områden – område 1–2 (figur 11). Totalt schaktades 4 992 m² upp fördelat på 24 schakt. Det innebär att ca 8,3 % av förundersökningsytan schaktades upp. Totalt mättes 205 arkeologiska lämningar in inom de båda förundersökningsområdena, varav 59 undersöktes (vilket motsvarar 28,8 % av objekten). Av de 59 undersökta objekten har sen 17 utgått och strukits som arkeologiska objekt. I den västligaste delen av område 1 var det inte skördat när förundersökningen genomfördes, därför kunde inga förundersökningsschakt tas upp väster om OS1173 och OS1192.

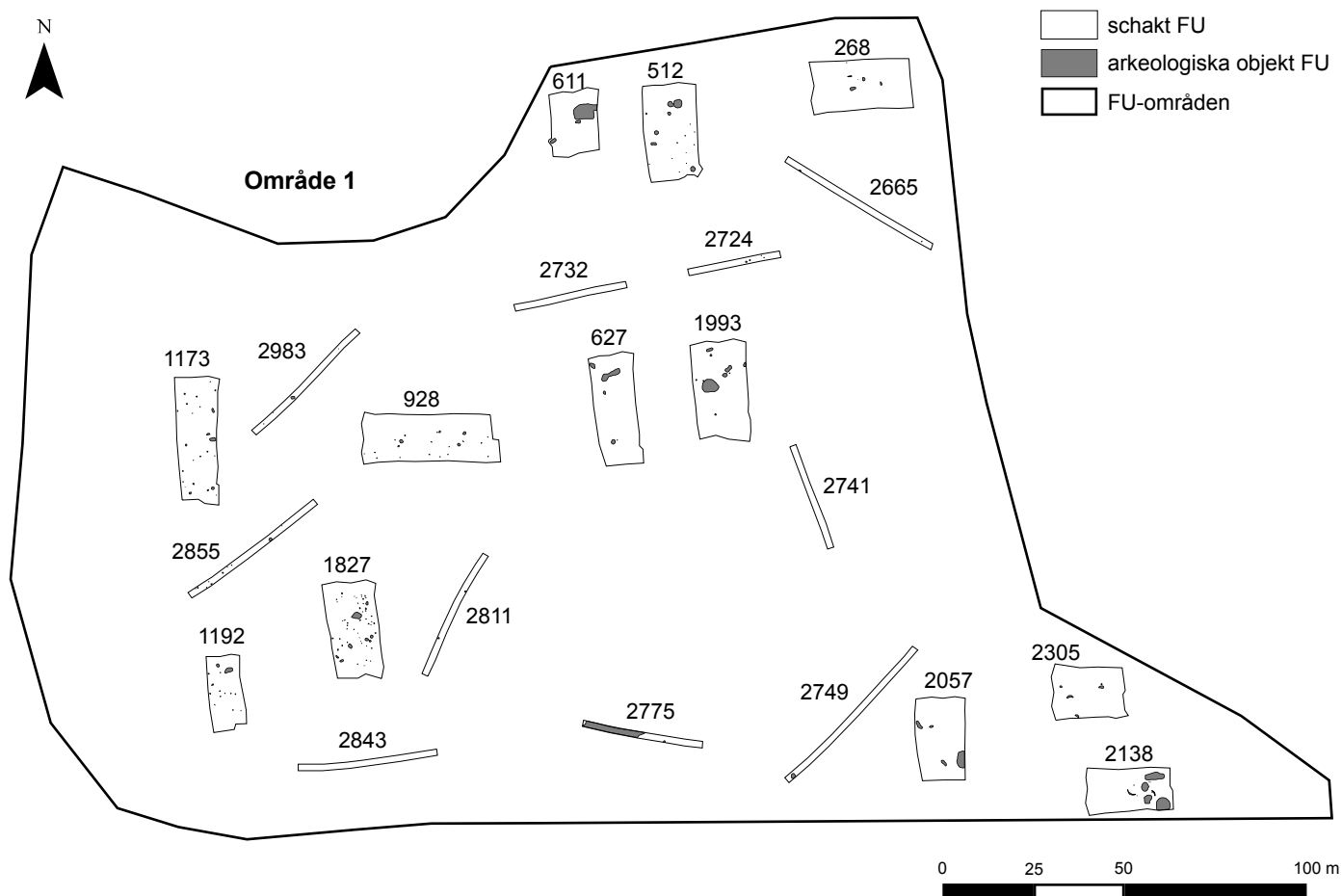
Nedan redogörs för de schakt i vilka det framkommit arkeologiska lämningar, samt för de utgrävda lämningarna i schakten.

Område 1

Förundersökningsområde 1 var knappt 53 200 m² stort (figur 12). Inom området togs 22 schakt upp med en sammanlagd yta av 4 636 m².

Figur 11 Plan över förundersökningsområdena, område 1 & 2.

OS268

Schaktet var 375 m² stort och inom schaktet påträffades sex anläggningar vilka bestod av två stolphål, tre gropar och ett objekt som utgick (figur 13).

Figur 12 Plan över förundersökningsområde I.

AG240

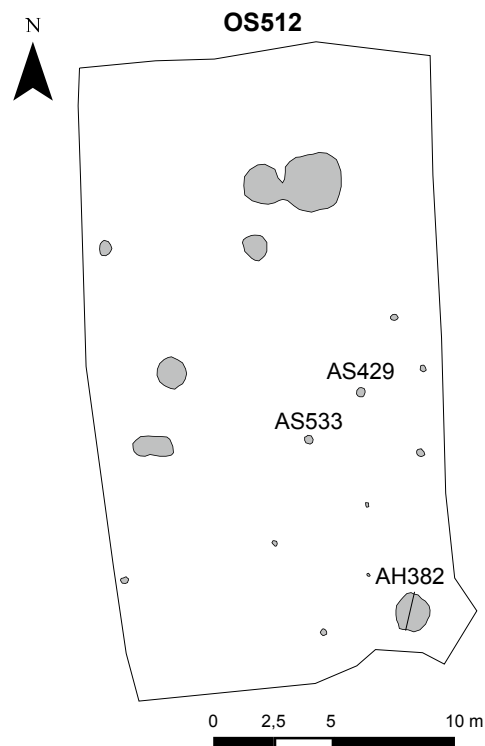
Anläggningen bestod endast av en tunn färgning utan fynd. Anläggningen utgick.

AG256

Anläggningen har tolkats som en grop, med ett eventuellt stolphål i. I plan var gropen oval och mätte 1,25x0,54 m. Västra halvan av gropen grävdes ut och fyllningen bestod av mörk, gråbrun lerig sand. Den innehöll en del småsten. Ett troligt stolphål sågs i sektionen. Inga fynd påträffades i fyllningen. Gropen var 0,2 m djup (figur 13).

Figur 13 Plan över schakt OS268.

Figur 14 Plan över schakt OS512.

OS512

Schaktet var 377 m² stort och inom schaktet påträffades 16 arkeologiska lämningar, vilka bestod av tio stolphål, fyra gropar och två härdar (figur 14).

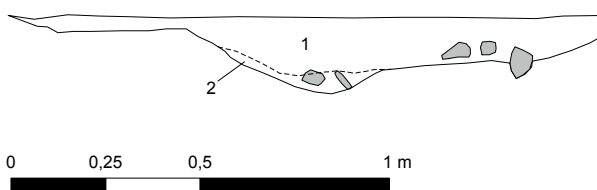
AH382

Anläggningen har tolkats som en härd. Härden hade oregelbundet rund form i plan och var 1,57x1,46 m stor i plan (figur 14). Västra halvan av härden grävdes ut. Två lager kunde iakttas i sektionen av härden, lager 1 bestod av mörk brungrå lerig sand, med inslag av sten, varav större delen var skörbränd. Även enstaka träkolsfragment påträffades i lagret. Lager 2 bestod av kompakt gråsvart lerig sand, som dominerades av skörbränd sten och innehöll träkol (figur 15). I fyllningen påträffades något flintavslag samt en del bränd flinta. Härdens djup var 0,20 m. Träkol av hassel har ¹⁴C-daterats till 3037±25 BP, vilket med 95,4 % (2 σ) säkerhet motsvarar 1400–1210 BC, alltså äldre bronsålder (motsvarande ÄBÅ period II–III) (bilaga 2).

AS429

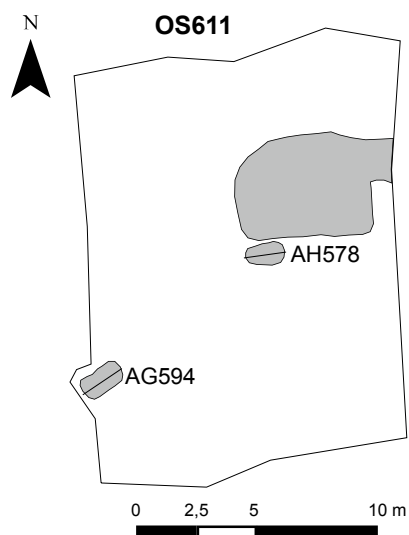
Anläggningen har tolkats som ett stolphål, men har inte kunnat konstateras tillhöra någon konstruktion. Stolphålets storlek i plan var 0,42x0,38 och den hade ett djup på 0,16 m (figur 14).

AH382 – sektion från öst

Figur 15 Sektionsritning över AH382.

I & 2 = lager I & 2, S=sten.

Figur 16 Plan över schakt OS611.

AS533

Anläggningen har tolkats som ett stolphål, men har inte kunnat konstateras tillhöra någon konstruktion. Stolphålets storlek i plan var 0,44x0,40 och den hade ett djup på 0,24 m (figur 14).

OS611

Schaktet var 226 m² stort och inom schaktet påträffades tre arkeologiska lämningar, vilka bestod av en grop, en härd och ett större icke klassificerat arkeologiskt objekt (figur 16).

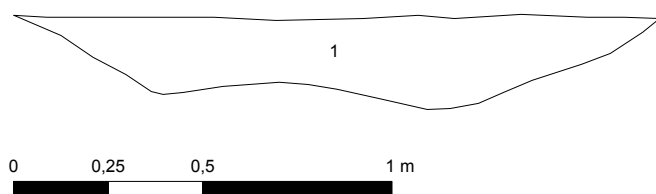
AH578

Anläggningen har tolkats som en härd. Härden hade oval form i plan och var 1,70x0,85 m stor i plan. Södra halvan av härden grävdes ut. Fyllningen i härden bestod av svart sandig och sotig silt, och hade ett kraftigt inslag av träkol och skörbränd sten (södra halvan av anläggningen innehöll ca 20–30 l skörbränd sten). Inga fynd påträffades i fyllningen. Härdens djup var 0,22 m (figur 16 & 17). Träkol från ask ¹⁴C-daterats till 2779±31BP, vilket med 95,4 % (2 σ) säkerhet motsvarar 1010–840 BC, alltså yngre bronsålder (motsvarande YBÅ period IV–V) (bilaga 2).

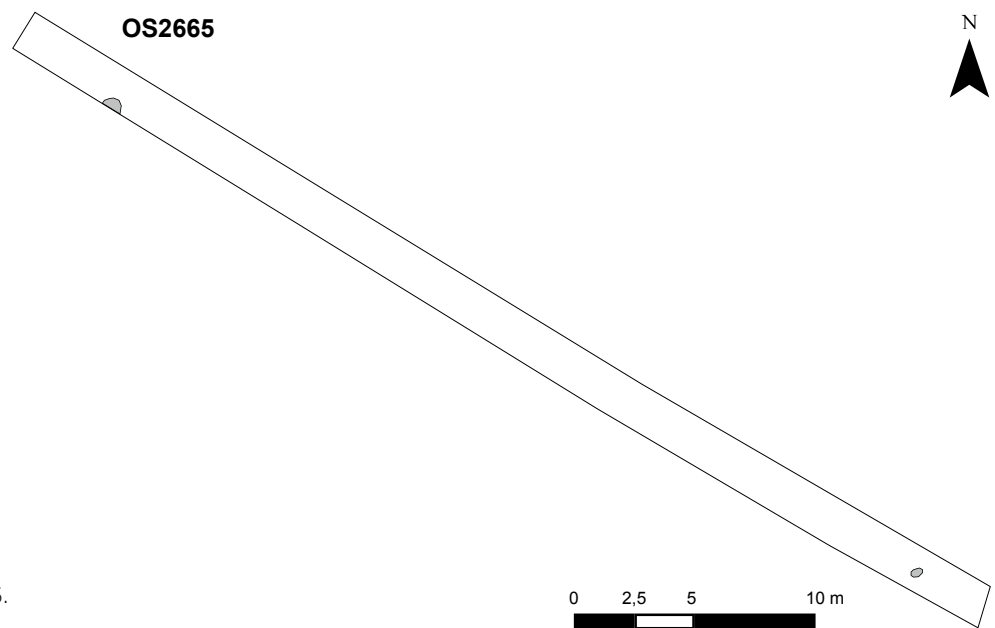
AG594

Anläggningen har tolkats som en grop. Gropen hade en något rektangulär form i plan och var 1,80x1,05 m stor i plan (figur 16). Fyllningen i gropen bestod av gråsvart kompakt sandig silt med enstaka inslag av träkol. I fyllningen påträffades några flintavslag och en keramikskärva. Gropens djup var 0,24 m och dess funktion är oklar.

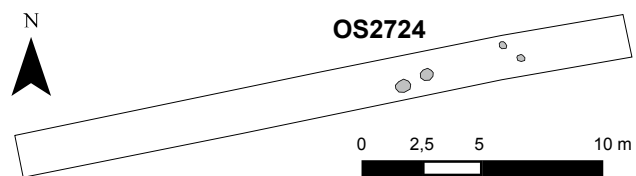
AH578 – sektion från söder

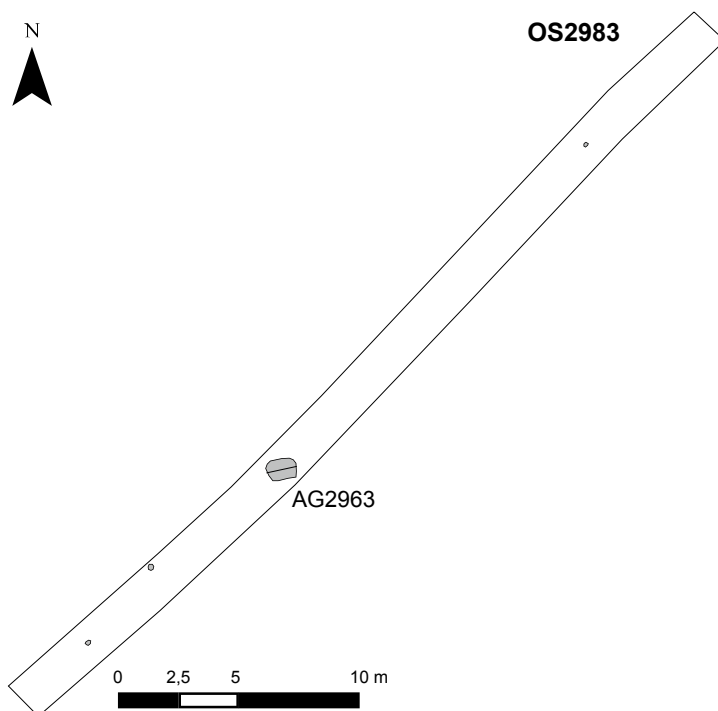
Figur 17 Sektionsritning över AH578.
1 = lager 1.

Figur 18 Plan över schakt OS2665.

Figur 19 Plan över schakt OS2724.

Figur 20 Plan över schakt OS2983.

Figur 21 Plan över schakt OS1993.

OS2665

Schaktet var ett sökschakt som var 84 m² stort, och i schaktet påträffades två arkeologiska lämningar, ett stolphål och en grop (figur 18). Dessa har inte undersökts.

OS2724

Schaktet var ett sökschakt som var 47 m² stort, och i schaktet framkom fyra arkeologiska lämningar i form av stolphål (figur 19). Inget av stolphålen har undersökts.

OS2983

Schaktet var ett sökschakt som var 71 m² stort och i schaktet framkom fyra arkeologiska lämningar, vilka bestod av tre stolphål och en grop (figur 20).

AG2963

Anläggningen har tolkats som en grop, vilken dock avviker i form och fyllning från övriga undersökta anläggningar i förundersökningsområdet. Gropen har tolkats att troligen vara från historisk tid. Anläggningen hade en något rektangulär form i plan och var 1,20x0,80 m stor i plan (figur 20). Fyllningen bestod av brun, något humös, lerig silt. Inga fynd påträffades. Gropens djup var 0,20 m.

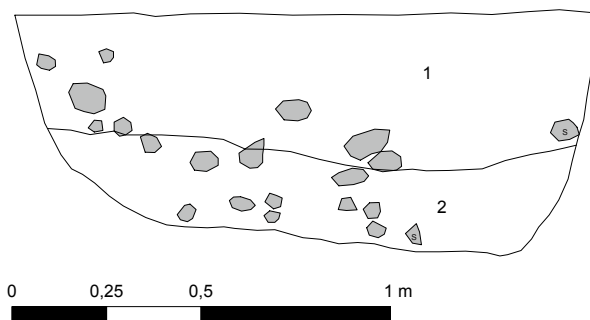
OS1993

Schaktet var 394 m² stort och inom schaktet påträffades tio arkeologiska lämningar, vilka bestod av fem gropar, tre stolphål, ett gropsystem och en kokgrop (figur 21).

AG1879

Anläggningen har tolkats som en förråds- eller förvaringsgrop. Gropen hade rundoval form i plan och var 1,53x1,10 m stor i plan (figur 21). Två olika lager kunde iakttas i gropen. Lager 1 bestod av gråbrun, humös lera, som hade fläckvis inslag av bränd lera. Lager 2 bestod av gråbrun/svart humös lera samt innehöll enstaka stenar ned mot

AG1879 – sektion från söder

Figur 22 Sektion över AG1879. 1 & 2=lager 1 & 2, S=sten.

botten (figur 22). I fyllningen påträffades flintavslag, bränd lera, keramikskärvar och djurben. Gropens djup var 0,63 m. Emmer-/speltvete har ^{14}C -daterats till $2803 \pm 31\text{BP}$, vilket med 92,7 % (2 σ) säkerhet motsvarar 1050–890 BC, alltså yngre bronsålder (i huvudsak motsvarande YBÅ period IV) (bilaga 2).

ASI894, ASI930 & ASI938

Tre stolphål undersöktes. Inget av dem har kunnat knytas till någon konstruktion. Möjligen har de ett samband med intilliggande anläggningar (figur 21). ASI894 var 0,45x0,40 m stort i plan och hade ett djup på 0,09 m. ASI930 var 0,46x0,42 m stort i plan och hade ett djup på 0,17 m och ASI938 hade en diameter på 0,38 m i plan och var 0,16 m djupt.

AI920

Anläggningen har tolkats som en kokgrop (figur 21). Kokgropen hade rund form i plan med en diameter på 0,64 m i plan och var 0,32 m djup. Fyllningen i kokgropen bestod av gråbrun/svart humös lera, och innehöll mycket sten, varav en stor del var skörbränd. Inga fynd påträffades.

AJ1947

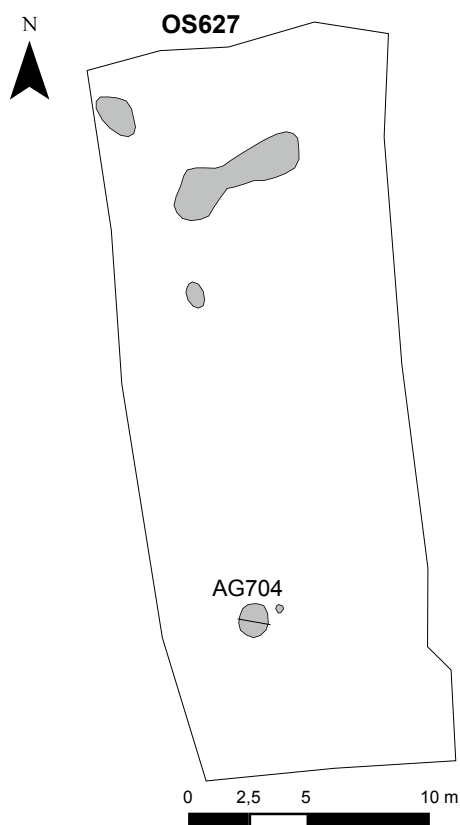
Anläggningen har tolkats som ett gropsystem, men skulle kunna vara en brunn. Anläggningen hade oregelbundet rund form i plan och var 4,75x3,82 m stor i plan (figur 21). Två stycken kvadratmeterstora rutor grävdes ut i anläggningen ned till ett djup av ca 0,25 m. Rutorna grävdes inte till botten av anläggningen. Fyllningen bestod av mörkt brun humös lerig silt och i fyllningen påträffades flintavslag, bränd lera och keramikskärvar.

OS627

Schaktet var 348 m² stort och inom schaktet påträffades fem arkeologiska lämningar som bestod av tre gropar, ett stolphål och ett oklassificerat arkeologiskt objekt (figur 23).

AG704

Anläggningen har tolkats som en trolig förvaringsgrop. Gropen hade rundoval form i plan och var 1,40x1,24 m stor i plan (figur 23). Fyllningen bestod av tre lager. Lager 1 bestod av mörk gråbrun lerig sand, med inslag av träkol samt stenar. Lager 2 bestod av en lerlins av kompakt orange lera och lager 3 var en svart sotlins. I lagren påträffades flintavslag, djurben och keramikskärvar. Gropens djup var 0,40 m.

Figur 23 Plan över schakt OS627.

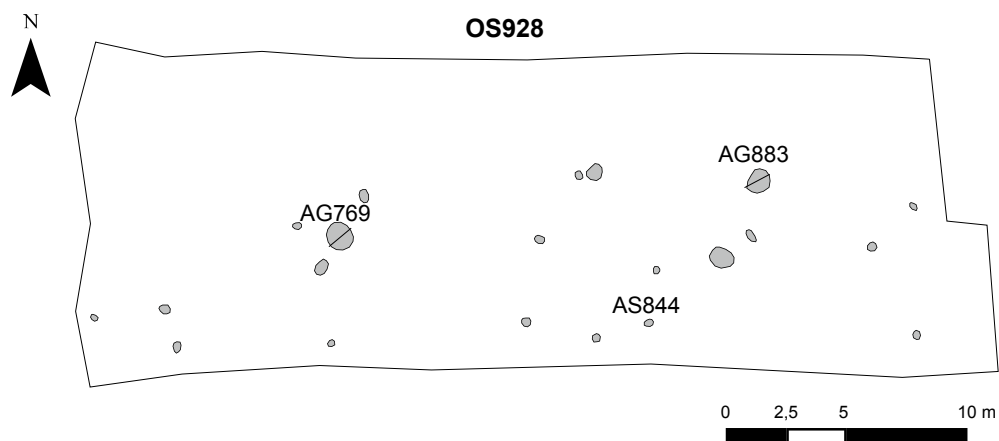
OS928

Schaktet var 474 m² stort och inom schaktet påträffades 18 arkeologiska lämningar bestående av fyra gropar, 14 stolphål (samt tre objekt som utgick efter undersökning) (figur 24).

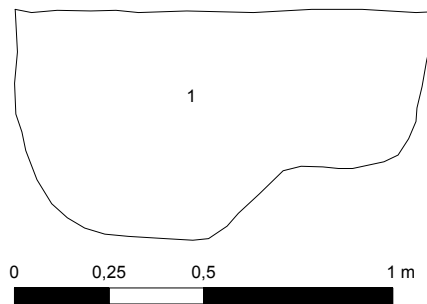
AG769

Anläggningen har tolkats som en trolig förvaringsgrop. Gropen hade rundoval form i plan och var 1,19x1,12 m stor i plan (figur 24). Fyllningen bestod av gråsvart sandig silt, med enstaka inslag av träkol, och innehöll ca 10 l sten. Fyllningen var något mörkare ned mot botten (figur 25). I fyllningen påträffades flintavslag samt keramikskärvor. Gropens djup var 0,60 m. Skalkorn har ¹⁴C-daterats till 2793±31BP, vilket

Figur 24 Plan över schakt OS928.

AG769 – sektion från sydost

Figur 25 Sektion över AG769. I=lager.

med 95,4 % (2 σ) säkerhet motsvarar 1020–840 BC, alltså till yngre bronsålder (mot-svarande YBÅ period IV–V) (bilaga 2).

AS844

Anläggningen har tolkats som ett stolphål, vilket inte kan knytas till någon konstruk-tion (figur 24). Stolphålet var 0,42x0,30 m stort i plan och hade ett djup på 0,14 m.

AG883

Anläggningen har tolkats som en grop. Gropen hade rundoval form i plan och var 1,10x0,97 m stor i plan (figur 24). Fyllningen bestod av gråsvart sandig silt, och inne-höll enstaka stenar. Endast ett par flintavslag påträffades i fyllningen (figur 26). Gro-pens djup var 0,36 m. Träkol från bok har ^{14}C -daterats till $728 \pm 30\text{BP}$, vilket med 93,8 % (2 σ) säkerhet motsvarar 1220–1300 AD, alltså till medeltid (högmedeltid) (bilaga 2). Gropens datering går inte att bekräfta med fynd i anläggningen. Det går inte fast-ställa om dateringen verkligen motsvarar anläggningens ålder eller om den visar på störning av senare aktiviteter.

OS1173

Schaktet var 375 m² stort och inom schaktet påträffades 24 arkeologiska lämningar som bestod av sju gropar och 17 stolphål (figur 27).

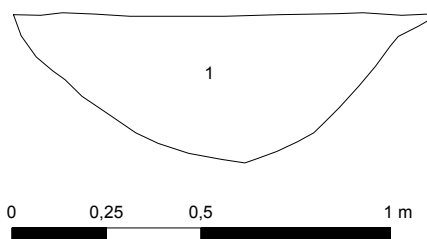
AG964

Anläggningen har tolkats som en grop, med okänd funktion. Gropen hade rundoval form i plan och var 0,5x0,3 m stor i plan (figur 27). Fyllningen bestod av brun lerig silt, och ställvis stenar. Inga fynd påträffades i fyllningen. Gropens djup var 0,15 m.

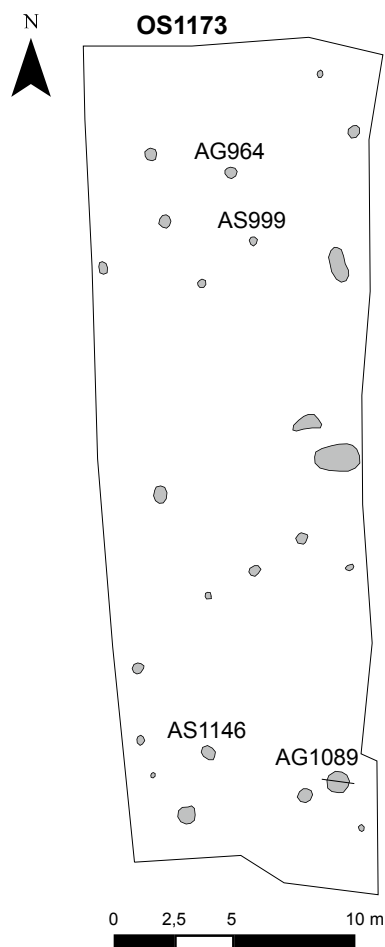
AS999

Anläggningen har tolkats som ett stolphål. Stolphålet hade en diameter på 0,35 m i plan och ett djup på 0,08 m (figur 27). Stolphålet har inte kunnat knytas till någon konstruktion.

AG883 – sektion från sydost

Figur 26 Sektion över AG883. I=lager.

Figur 27 Plan över schakt OS1173.

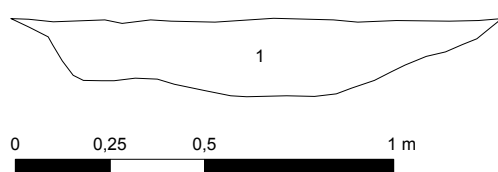
AG1089

Anläggningen har tolkats som en eventuell förvaringsgrop. Gropen var 1,10x0,88 m stor i plan (figur 27). Fyllningen bestod av grå/svart/brun melerad sandig silt, som var kompakt, och med inslag av enstaka träkolsfragment, samt några stenar. Fyllningen var också något sotig (figur 28). I fyllningen påträffades flintavslag, keramikskärvor och bränd lera. Gropens djup var 0,20 m. Korn (obest.) har ^{14}C -daterats till $2751 \pm 31\text{BP}$, vilket med 95,4 % (2 σ) säkerhet motsvarar 980–820 BC, alltså yngre bronsålder (motsvarande YBÅ period IV–V) (bilaga 2).

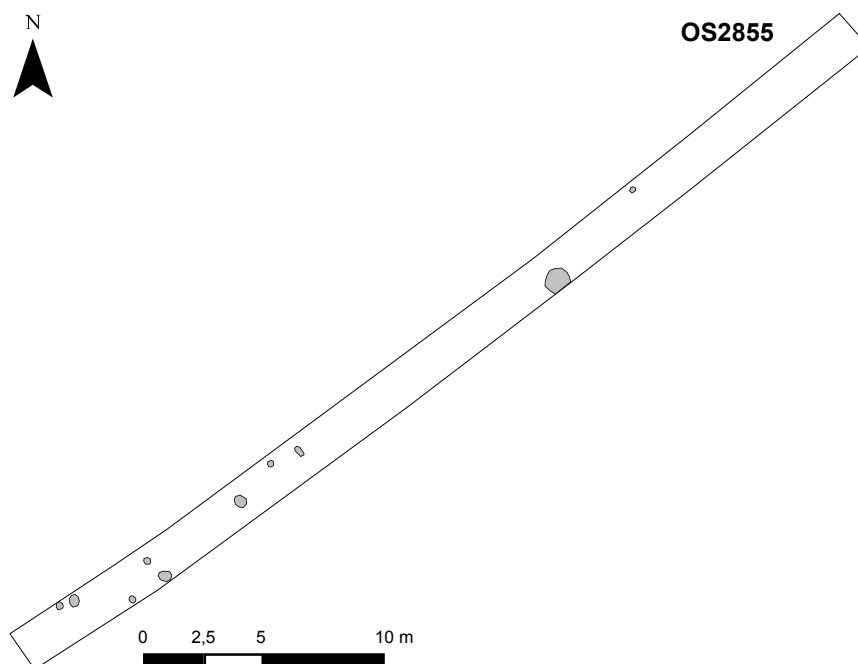
AS1146

Anläggningen har tolkats som ett dubbelstolphål. Anläggningen var 0,90x0,50 m stor i plan och hade ett djup av 0,24 m (figur 27). Stolphålen har inte kunnat knytas till någon konstruktion.

AG1089 - sektion från söder

Figur 28 Sektion över AG1089. I=lager.

Figur 29 Plan över schakt OS2855.

OS2855

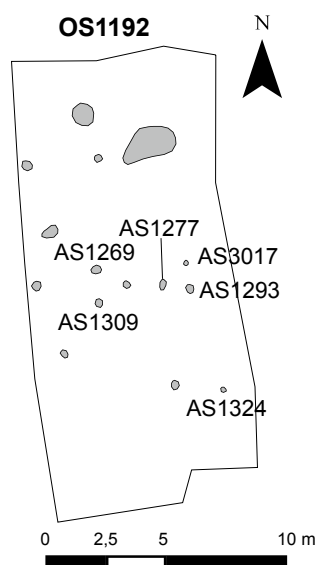
Schaktet var ett sökschakt som var 78 m² stort. I schaktet framkom tio arkeologiska lämningar, vilka bestod av nio stolphål och en hård (figur 29). Inga anläggningar har undersökts.

OS1192

Schaktet var 187 m² stort och inom schaktet påträffades 13 arkeologiska lämningar som bestod av tre gropar och tio stolphål (samt två objekt som utgick efter undersökning) (figur 30).

AS1269, AS1277, AS1293, AS1309 & AS3017

Dessa fem stolphål skulle kunna ingå i en eventuell långhuskonstruktion, där då framför allt AS1269 och AS1309 ser ut att kunna vara ett takbärande stolppar (figur 30).

Figur 30 Plan över schakt OS1192.

Det går inte säga med säkerhet att det är så, utan detta måste undersökas vidare vid en eventuell slutundersökning. Stolphålen varierade i diameter från 0,24 m till 0,40 m och i djup mellan 0,08 till 0,25 m.

ASI324

Anläggningen har tolkats som ett stolphål, detta har dock inte kunnat knytas till någon konstruktion (figur 30). Stolphålet hade en diameter på 0,24 m i plan och var 0,12 m djupt.

OSI827

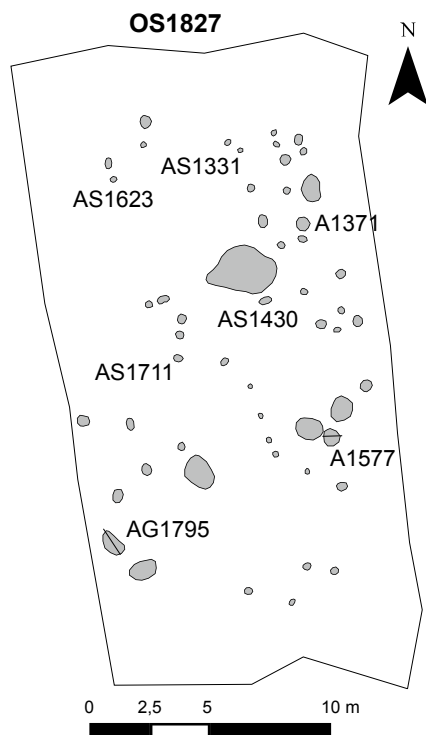
Schaktet var 356 m² stort och inom schaktet framkom 47 arkeologiska lämningar, bestående av 38 stolphål, två kokgropar och sju gropar (samt sju objekt som utgick efter undersökning) (figur 31).

AI371

Anläggningen har tolkats som en kokgrop. Kokgropen hade rundoval form i plan och var 0,63x0,58 m stor i plan (figur 31). Fyllningen bestod av två lager. Lager 1 bestod av mörk gråbrun sand, som var kompakt och hade inslag av skörbränd sten och enstaka träkolsfragment. Lager 2 utgjordes av mörkt gråsvart, fet sand, som var sotig. Lagret innehöll skörbränd sten, som utgjorde merparten av lagret, samt även träkolsfragment. Inga fynd påträffades i fyllningen. Kokgropens djup var 0,30 m.

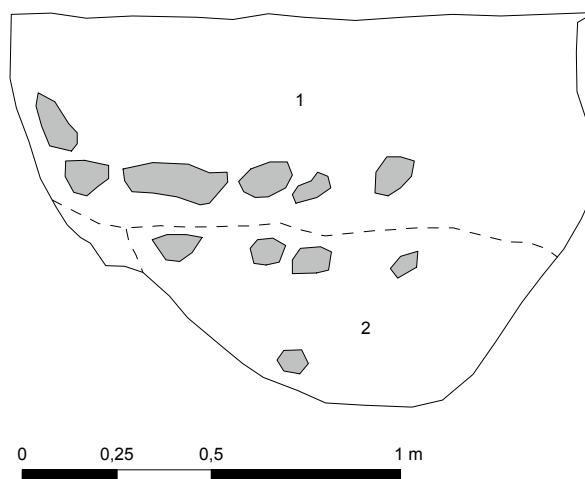
AI577

Anläggningen har tolkats som en kokgrop. Kokgropen hade rund form i plan och var 0,76x0,71 m stor i plan (figur 31). Fyllningen utgjordes av två lager. Lager 1 bestod av kompakt gråbrun lerig sand. Lagret hade ett stort inslag av sten, som till största delen var skörbränd. Det innehöll också enstaka träkolsfragment. Lager 2 bestod av svart sotig sand, och innehöll sotig skörbränd sten, vilken utgjorde en stor del av lagret. Det var som sotigast ned mot botten. Stenar låg i botten och utmed kanterna och tycktes nedtryckta i underlaget (figur 32). I fyllningen påträffades en del flintavslag (en del

Figur 31 Plan över schakt OSI827.

AG1577 – sektion från väst

Figur 32 Sektion över A1577. 1 & 2=lager 1 & 2, S=sten.

var brända) samt djurben. Kokgropens djup var 0,52 m. Skalkorn har ^{14}C -daterats till $2854 \pm 35\text{BP}$, vilket med 95,4 % (2 σ) säkerhet motsvarar 1120–910 BC, alltså övergången mellan äldre och yngre bronsålder (motsvarande ÄBÅ period III–YBÅ period IV) (bilaga 2).

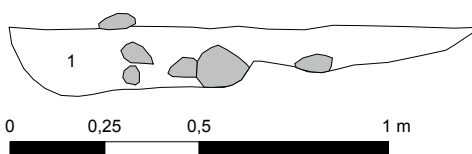
AG1795

Anläggningen har tolkats som en grop, vilken i princip var fylld med sten. Gropen hade oval form i plan och var 1,24x0,66 m stor i plan (figur 31). Fyllningen bestod av mörk brungrå sand, med stort inslag av sten (större delen av stenen var obränd), samt enstaka inslag av träkol (figur 33). I fyllningen påträffades flintavslag, bränd flinta, keramikskärvor, samt en eventuell slipsten. Gropens djup var 0,18 m. Träkol från bok har ^{14}C -daterats till $170 \pm 29\text{BP}$, vilket med 2 σ kalibrering motsvarar en datering till 1660–1910 AD, alltså från mitten av 1600-talet fram till tidigt 1900-tal (bilaga 2). Den påträffade keramiken i gropen, visar sannolikt att anläggningen kan dateras till äldre järnålder (bilaga 4), vilket gör att man får anse att dateringen troligen inte stämmer med anläggningens ålder.

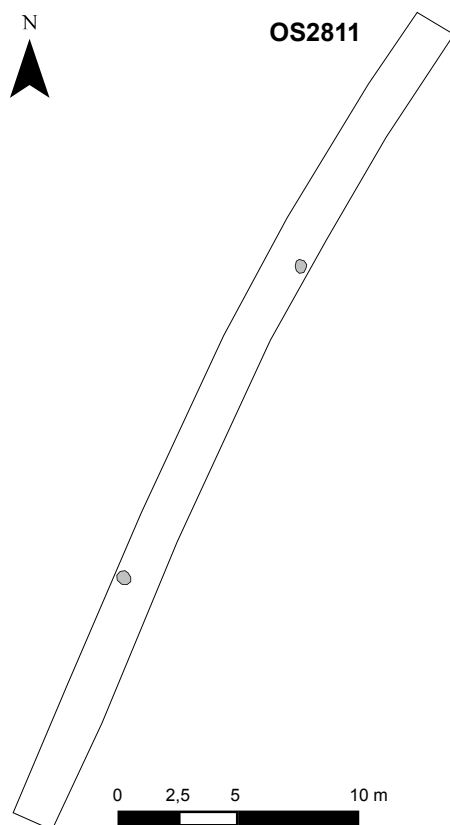
AS1331, AS1430, AS1623 & AS1711

Totalt grävdes det ut elva troliga stolphål i schaktet, dock utgick sju av dem som stenlyft osv. De fyra som kvarstod som stolphål har inte kunnat knytas till någon konstruktion. Dock finns ytterligare ett antal troliga stolphål inmätta (34 st) i schaktet, som bör undersökas närmare i en eventuell slutundersökning (figur 31). AS1331 hade en diameter på 0,22 m och ett djup på 0,14 m. AS1430 hade en diameter på 0,4 m och ett djup på 0,24 m. AS1623 hade en diameter på 0,24 m och ett djup på 0,12 m och AS1711 hade en diameter på 0,28 m och ett djup på 0,17 m.

AG1795 – sektion från väst

Figur 33 Sektion över AG1795. 1=lager, S=sten.

Figur 34 Plan över schakt OS2811.

OS2811

Schaktet var ett sökschakt som var 68 m² stort och i schaktet framkom två arkeologiska lämningar, vilka bestod av två gropar (figur 34). De har inte undersökts.

OS2775

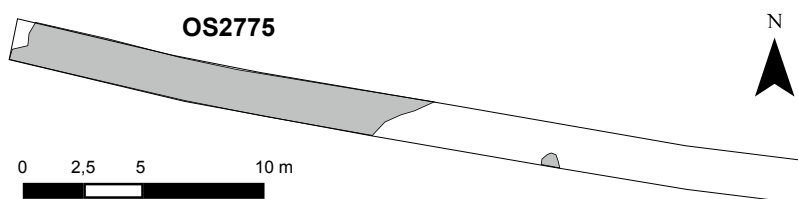
Schaktet var ett sökschakt som var 59 m² stort och i schaktet framkom två arkeologiska lämningar, vilka bestod av en grop och ett lager (en sänka?) som såg naturligt ut (figur 35). De har inte undersökts.

OS2749

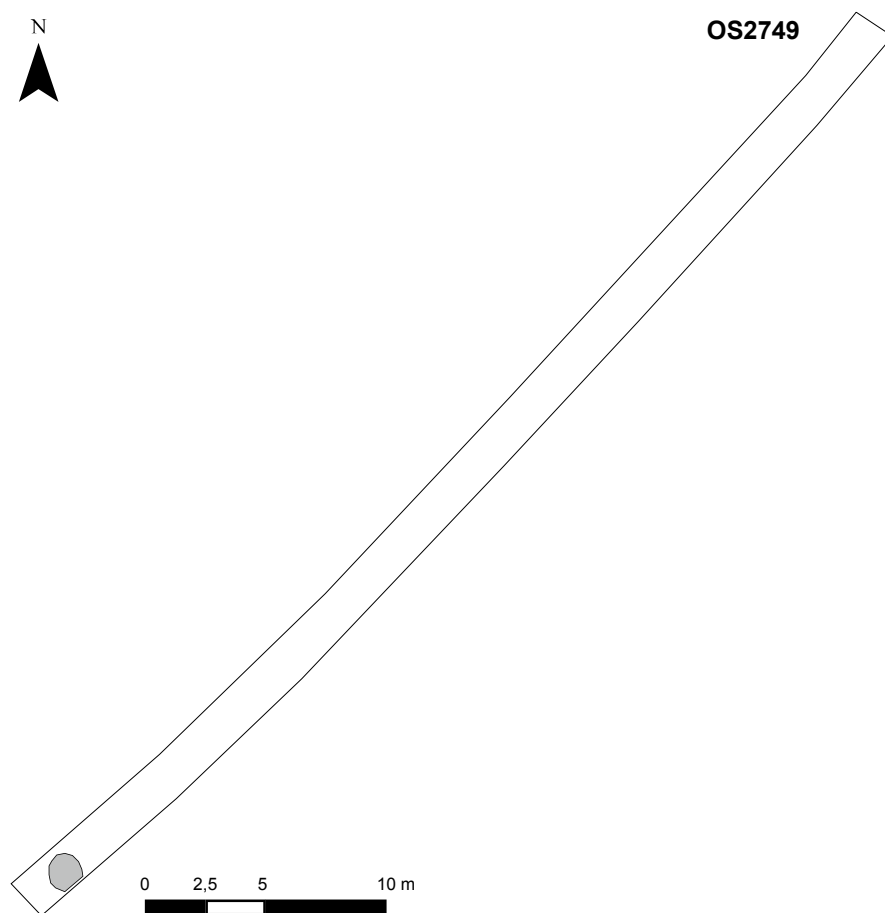
Schaktet var ett sökschakt som var 90 m² stort och i schaktet framkom en arkeologisk lämning, i form av en grop (figur 36). Det arkeologiska objektet i schaktet har inte undersökts.

OS2057

Schaktet var 299 m² stort och inom schaktet framkom fyra arkeologiska lämningar i form av tre gropar och en lagerrest (figur 37).

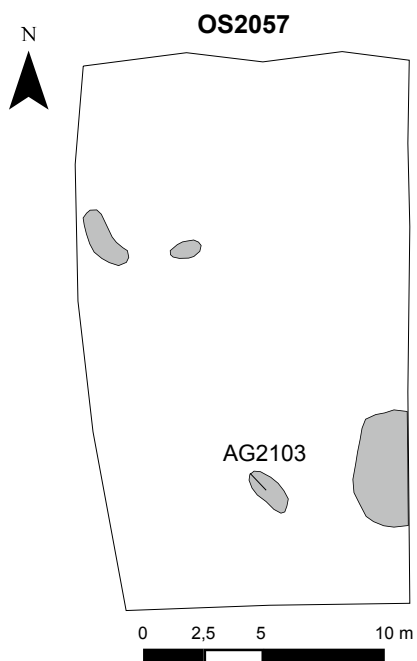
Figur 35 Plan över schakt OS2775.

Figur 36 Plan över schakt OS2749.

AG2103

Anläggningen har tolkats som en grop. Gropen hade oval form i plan och var 2,14x0,96 m stor i plan (figur 37). Fyllningen i gropen bestod av brunrå lerig silt, och med enstaka träkolsfragment. Inga fynd påträffades i gropen. Gropens djup var 0,28 m.

Figur 37 Plan över schakt OS2057.

Figur 38 Plan över schakt OS2305.

OS2305

Schaktet var 274 m² stort och inom schaktet framkom fyra arkeologiska lämningar som bestod av tre gropar och en trolig ränna (ytterligare ett objekt framkom och undersöktes men utgick) (figur 38).

AG2322

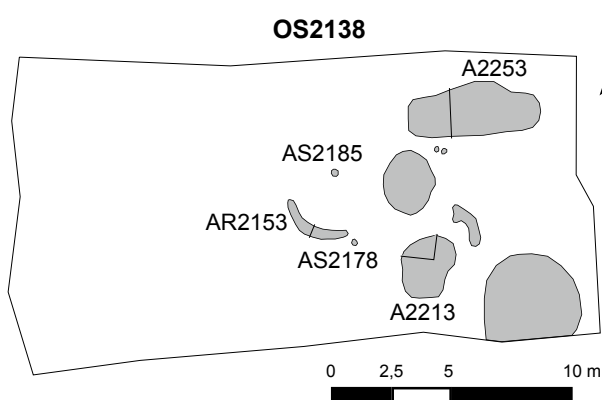
Anläggningen har tolkats som botten på en grop. Gropen hade oregelbundet oval form i plan och var 1,30x0,60 m stor i plan (figur 38). Fyllningen bestod av ljusbrun sandig silt. Inga fynd påträffades i fyllningen. Gropens djup var 0,12 m.

OS2138

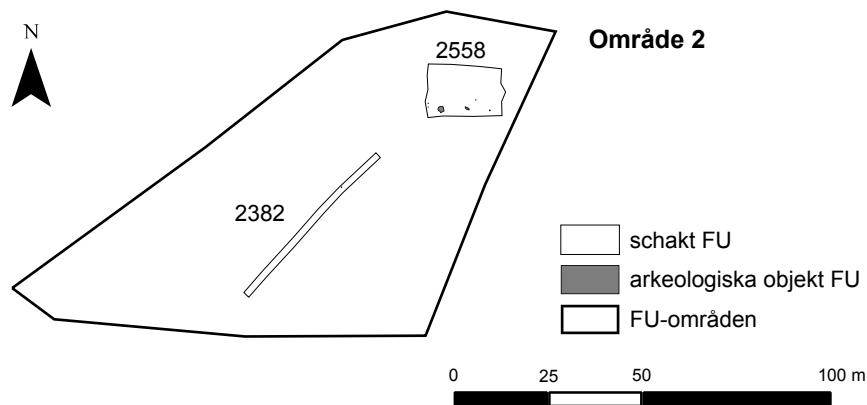
Schaktet var 276 m² stort och inom schaktet framkom tio arkeologiska lämningar bestående av fyra stolphål, två gropar, en ränna och tre oklassificerade objekt (figur 39).

AR2153, AS2178 & AS2185

Dessa tre undersökta anläggningar (en ränna och två stolphål) har tolkats som tillhörande en eventuell konstruktion i form av en hydda eller ett vindskydd (figur 39). AR2153 var en ränna som var lätt C-formad och 3,18x0,48 m stor i plan. Fyllningen i rännan var mörkgrå siltig lera. Inga fynd påträffades. Rännans djup var 0,22 m. AS2178 har tolkats som ett stolphål tillhörande en konstruktion tillsammans med rännan (2153) och ett annat stolphål (2185). AS2178 hade en diameter på 0,25 m i plan och ett djup på 0,28 m. AS2185 har också tolkats som ett stolphål tillhörande en konstruktion tillsammans med rännan (2153) och stolphålet (2178). AS2185 hade en diameter på 0,35 m i plan och var 0,37 m djupt. Ingen del i den eventuella konstruktionen har daterats.

Figur 39 Plan över schakt OS2138.

Figur 40 Plan över förundersökningsområde 2.

AG2213

Anläggningen har tolkats som en grop med härdrester i, dock tycks det inte ha eldats i gropen. Innehållet av skörbränd sten får anses vara för litet för att gropen skulle kunna tolkas som en kokgrop. Gropen hade oregelbundet rundoval form i plan och var 2,69x2,00 m stor i plan (figur 39). Fyllningen bestod av mörkgrå, sotig, lerig silt, och det var rikligt med skörbränd sten och ställvis rikligt med träkol. Inga fynd påträffades i fyllningen. Gropens djup var 0,30 m.

A2253

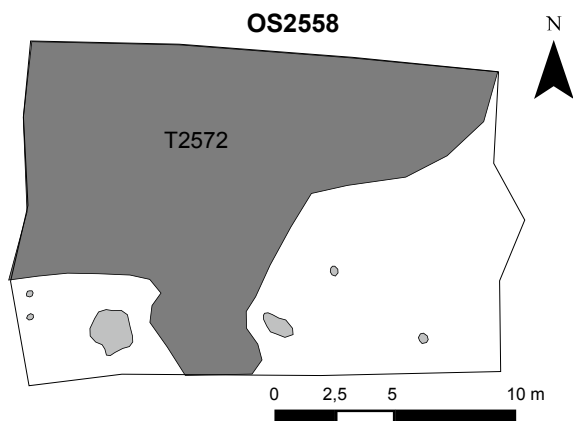
Anläggningen är oklassificerad eftersom det inte har kunnat avgöras vad anläggningen var för något, dock är den av annan karaktär än andra undersökta objekt inom området och det mesta tyder på att anläggningen inte var förhistorisk, utan troligen historisk. Anläggningen hade oregelbundet rektangulär form i plan och var 5,45x1,76 m stor i plan (figur 39). Fyllningen bestod av brungrå sandig silt. Inga fynd påträffades i anläggningen. Anläggningens djup var 0,92 m.

Område 2

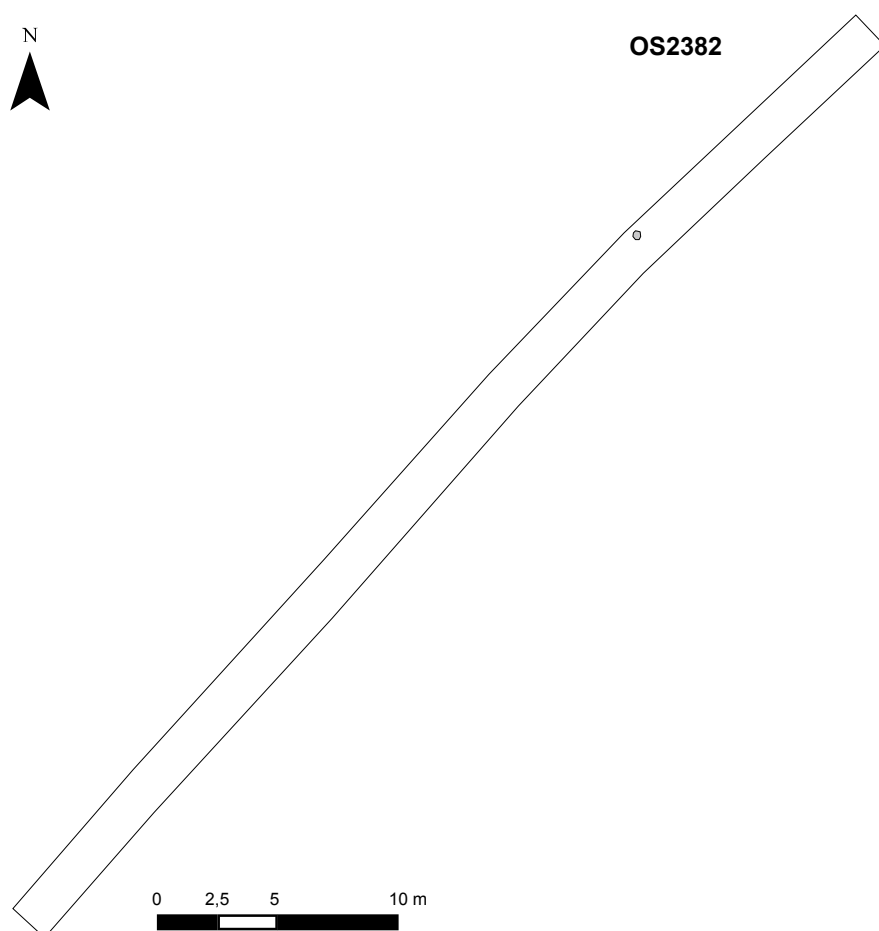
Förundersökningsområde 2 var ca 6 900 m² stort (figur 40). Inom området togs två schakt upp med en sammanlagd yta av 356 m².

OS2558

Schaktet var 265 m² stort och inom schaktet framkom fyra arkeologiska lämningar samt en naturlig sänka, T2572 (våtmarkssänka?) (figur 41). Ytterligare två arkeologiska

Figur 41 Plan över schakt OS2558.

Figur 42 Plan över schakt OS2382.

objekt mättes in som gropar och undersöktes, men visade sig vara rester av sänkan och utgick därför.

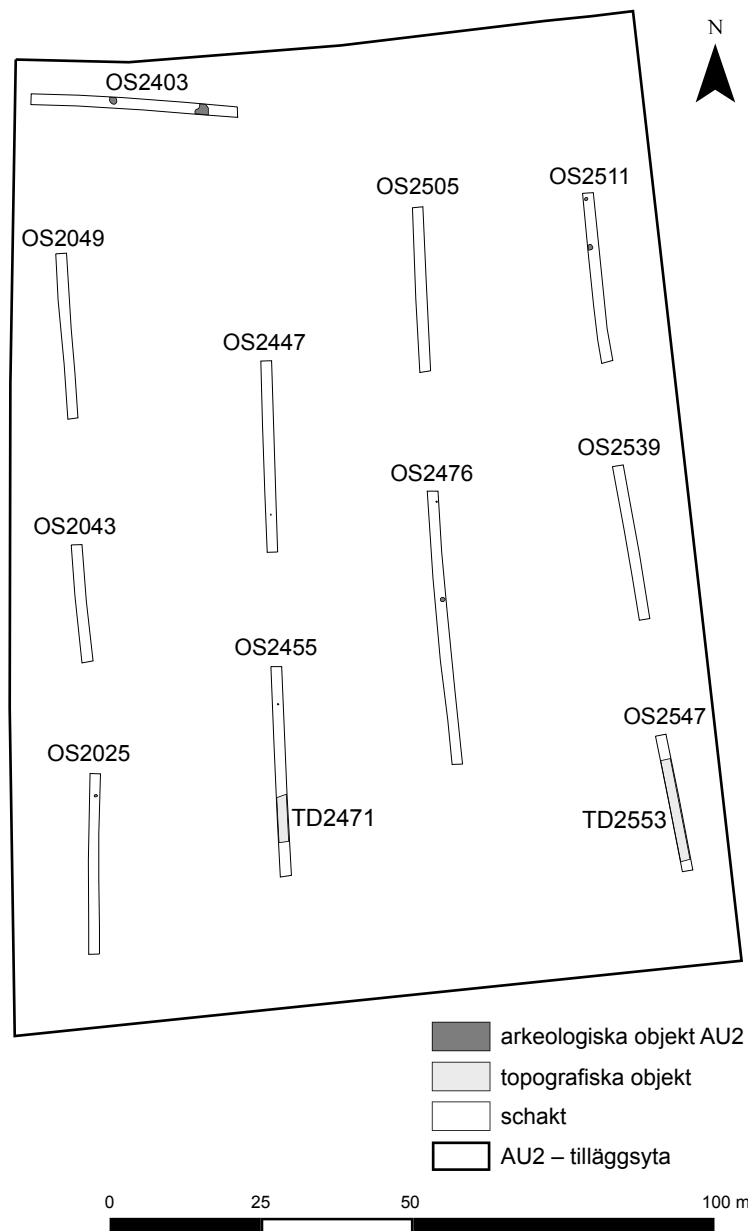
OS2382

Schaktet var ett sökschakt som var 91 m² stort och i schaktet framkom endast en arkeologisk lämning, i form av ett stolphål (figur 42). Det har inte undersökts.

ARKEOLOGISK UTREDNING STEG 2, TILLÄGGSYTAN

Utredningsområdet (tilläggsytan) inom del av fastigheten Åkarp 1:4, hade lagts till planområdet som en tilläggsyta, och har inte omfattats av den tidigare arkeologiska utredningen steg 1. Området omfattade ca 18 000 m² (figur 43). Totalt schaktades 592 m² upp inom området, fördelat på elva sökschakt med en skopbredd. Det innebär att knappt 3,3 % av ytan schaktades upp.

Endast nio arkeologiska lämningar framkom i de elva sökschakten. Dessa var utspridda inom hela utredningsområdet och anses vara enstaka nedslag över ytan. De arkeologiska lämningarna mättes in som tre gropar, en härd och fem stolphål. Vidare mättes en samling diken in (TD2471 & TD2553) i två av schakten (OS2547 & OS2455). Dessa diken anses vara en del av de diken som tidigare har omnämnts som bytomts-/hågnadsgräns (Grehn 2014a, bilaga 1, Grehn 2016), där det nämns att förutom hågnader som omgett bytomten eller några små hagar på bytomten, bör spår av hågnader som hade en funktion på 1700-talet främst kunna påträffas i undersökningsområdets östra gräns mot byn S. Åkarps mark (Grehn 2014a, bilaga 1, s. 11).

Figur 43 Plan över AU2, tilläggsytan.

Inom tilläggsytan/utredningsområdet finns också kraftiga elkablar nedgrävda (20–50 kilovolt), vilket gör att området begränsas en del. Med tanke på de få arkeologiska lämningar som påträffades inom utredningsytan föreslås inga vidare arkeologiska åtgärder för tilläggsytan/utredningsytan inom del av fastigheten Åkarp 1:4.

Tolkning och diskussion

FORNLÄMNINGENS INNEHÅLL, DATERING OCH UTBREDNING

Inom förundersökningsområde 1 fanns främst boplatslämningar bestående av gropar, färgningar, härdar och stolphål. Stolphålen har dock inte kunnat konstateras ingå i någon konstruktion såsom exempelvis långhus. Mängden stolphål tyder dock på att det är möjligt att det inom området finns långhus eller liknande konstruktioner. I nuläget går det dock inte att med säkerhet fastställa att det rör sig om en eller flera gårdslämningar. Det kan röra sig om aktiviteter knutna till gårdar i närområdet. Lämningarna har främst framkommit i de centrala och västra delarna inom förundersökningsområde 1. En anläggning inom område 1 har daterats till äldre bronsålder (A382), en anläggning har daterats till övergången äldre–yngre bronsålder (A1577), och ett antal av de daterade lämningarna inom förundersökningsområde 1 har vidare daterats till yngre bronsålder (A578, A1089, A1879 & A769). Utöver det har en anläggning har daterats till högmedeltid och en till 1660–1910-tal. Tyngdpunkten ligger i yngre bronsålder (bilaga 2).

En yta i de centrala och västra delarna inom förundersökningsområde 1 (ca 19 600 m² stort, se mer nedan) har kunnat bekräftas som ett område med under mark dolda fornlämningar, främst i form av boplatslämningar. I den västligaste delen av förundersökningsområde 1 hade det inte skördats när förundersökningen genomfördes, vilket gjorde att inga förundersökningsschakt har kunnat läggas där och att lämningarna inte kunnat avgränsas västerut. I de tre schakt som togs upp i den västra delen under den arkeologiska utredningen, år 2016 (AU2) påträffades dock ett antal arkeologiska lämningar, och direkt öster om denna del av området påträffades rikligt med arkeologiska lämningar, vilket innebär att den icke förundersökta delen tros ingå i området med boplatslämningar och föreslås ingå i det föreslagna undersökningsområdet (se nedan). Dock skulle det kunna tänkas att denna västra del bör betraktas som en extensiv yta vid en eventuell exploatering, där matjorden då först schaktas av, och sedan utvärderas lämningarna innan eventuell dokumentation.

Inom förundersökningsområde 2 påträffades endast enstaka arkeologiska lämningar samt en trolig våtmarkssänka. Inom tilläggsytan (där en arkeologisk utredning, steg 2, genomfördes) påträffades mycket sparsamt med arkeologiska lämningar. Inom dessa två områden föreslås inga vidare arkeologiska åtgärder.

Fynd

Överlag var de utgrävda anläggningarna inom områdena relativt fyndtomma, men i några av groparna framkom keramikskärvor, slagen flinta, samt djurben. Generellt sett har det alltså under förundersökningen påträffats relativt få fynd i de undersökta anläggningarna, men detta beror med stor sannolikhet inte på bevaringsförhållandena, utan på andra faktorer.

Totalt påträffades 156 g fragmenterat djurben, 167 st keramikskärvor/fragment och bränd lera, med en total vikt av 1 011 g, 348 st flintavslag med en total vikt av 2 725 g, samt 11 st övrig flinta med en total vikt av 79 g, och en knacksten i flinta med en vikt av 482 g, samt tre eventuellt bearbetade bergartsfynd med en total vikt av 232 g (bilaga 5).

Analyser

Under förundersökningen samlades 16 jordprover in för makrofossilanalys, samt för att få daterande material. Dessa prover floterades av personal från Sydsvensk Arkeologi AB och skickades till arkeobotaniker Stefan Gustafsson (Arkeologikonsult AB) för analys och för utplock till datering.

Materialet i jordproverna visar på att det finns ett välbevarat växtmakrofossilt material i några av de undersökta anläggningarna. Ett antal av de undersökta och provtagna anläggningarna innehöll förkolnat växtmaterial i form av sädeskorn, korn, skalkorn och dådra (bilaga 3). Andra innehöll endast träkol från bland annat ask, bok, hassel m.fl. Sammantaget kan materialet beskrivas som förkolnat hushållsavfall (bilaga 3).

Materialet är informationsrikt och vid en eventuell arkeologisk undersökning finns mycket kunskap att inhämta från en vidare arkeobotanisk analys. Hus och anläggningars funktion, skillnad mellan hushåll, odlingarnas karaktär och gårdarnas inre struktur kan studeras genom en större växtmakrofossilanalys (förutsatt att hus påträffas och att lämningarna representerar regelrätta gårdar). Växtmaterialet går i de flesta fall utmärkt att datera.

Vidare har den påträffade keramiken analyserats med syftet att ge ett bättre dateringsunderlag, samt bidra till att funktionsbestämma och att avgöra den vetenskapliga potentialen av anläggningar där keramik påträffats. Vid förundersökningen tillvaratogs ett begränsat fyndmaterial i form av keramik och bränd lera. Det tillvaratogs 1 011 g keramik, bestående av totalt 167 skärvor/fragment, inklusive bränd lera, från 10 olika anläggningar. Detta material låg till grund för en analys av keramiken och bränd lera (bilaga 4).

Framför allt kan det förväntas att keramiken kan belysa frågor om social status och rumslig struktur med avseende på aktiviteter och aktivitetsytor (inom gårdar alternativt inom aktivitetsytor utanför deras omedelbara närhet). Eventuell specialisering kan belysas av det keramiska materialet inklusive den brända leran. Även frågor som rör datering kommer att kunna besvaras av det keramiska materialet.

Även om det under förundersökningen inte har gjorts någon analys på flinta och djurben, och flint- och djurbensmaterialet verkar till synes begränsat inom området, måste även dessa kategorier anses kunna ge värdefull information vid en eventuell arkeologisk undersökning. Framför allt vad gäller frågor om ekonomi, produktionsinriktning och boskapsskötsel.

Bevarandeförhållanden

Generellt måste lämningarna inom området betraktas som välbevarade och täcktes av ett ca 0,2–0,8 m matjordslager. Förekomsten av djurben är relativt begränsad och utgörs till största delen av ett fragmenterat material. Bevaringsförhållandena för keramik bedöms vara bra, även om detta material till synes verkar vara något fragmenterat och begränsat.

FORSKNINGSLÄGE SAMT ARKEOLOGISK OCH VETENSKAPLIG POTENTIAL

Forskningsläge och potential fokuserar på lämningarna från bronsålder. Dateringarna till medeltid–historisk tid av ett par arkeologiska lämningar inom etapp 1B får ses som enstaka indikationer och kan eventuellt sättas i samband med sporadiska aktiviteter knutna till den historiska byn Eskilstorp (se t.ex. Brink & Ohlsson 2016). Det är dessutom oklart om det daterade materialet representerar anläggningarnas ålder. Potentialen hos lämningarna medeltida/historiska lämningarna inom etapp 1B bedöms som låg.

Under yngre bronsålder (YBÅ), fram för allt från ca 800 BC och framåt, ses förändrade bebyggelse- och kontaktmönster i Sydsandinavien. Under äldre bronsålder (ÄBÅ) – mellersta bronsåldern karakteriseras landskapet i de Sydskanadinaviska jordbruksbygderna av aristokratins storgårdar, framvuxna ur vittomfattande kontaktnät som tog fart under ÄBÅ period IB (t.ex. Gröhn 2004; Kristiansen & Larsson 2005; Artursson m.fl. 2005; Björhem & Magnusson Staaf 2006; Vandkilde 2014a, 2014b). Samtidigt ses koncentrationer av gårdar som har beskrivits som utspridda byar, något som får ett tydligare genomslag i YBÅ (Artursson 2009). Under YBÅ ses en förändring i de olika regionerna vad gäller bebyggelsemönster, metallinflöde och var metaller deponeras (Nicklasson 2001; Gröhn 2004; Artursson m.fl. 2005; Björhem & Magnusson Staaf 2006; Helgesson m.fl. 2013). Det sammansatta årdret introduceras (Skoglund 2008). Landskapets förändring mot ett mer öppet betes- och odlingslandskap sker i olika takt och med olika varaktighet (Skoglund 1999; Berglund m.fl. 2002; Regnell & Sjögren 2006). Från ca 1000 f.Kr. eller något senare ses ett intensivare förhållande mellan nötboskap, gödsel och permanenta åkrar (t.ex. Gustafsson 1995; 1998; Welinder 1998; Nilsson 2006; Regnell & Sjögren 2006; Rostoványi & Hydén 2002). Framväxten av ett reglerat landskap med tydliga gränser på olika skalnivåer i landskapet (hägnader, vallar, högar m.m.) i nordvästra Europa blir tydligt från YBÅ och framåt (Løvschal & Kähler Holst 2015; Løvschal 2014a, 2014b, 2015). Aktiviteter av vardaglig karaktär har också konstaterats utanför gårdarnas omedelbara närhet vilket ger ett mer komplext ekonomiskt och socialt landskap än vad en mer gårdscentrerad arkeologi låter ana (t.ex. Swedberg m.fl. 2017).

Lämningarna från bronsålder framstår som välbevarade och med generellt goda förutsättningar för analyser. Inom nuvarande exploateringsområde fångas en stor del av en trolig bronsåldersboplats och/eller aktivitetsyta utanför gårdens omedelbara närhet in med potential att studera såväl ekonomi, sociala förhållanden som rumslig organisation och förändring under äldre bronsålder, period II–III – yngre bronsålder, period V.

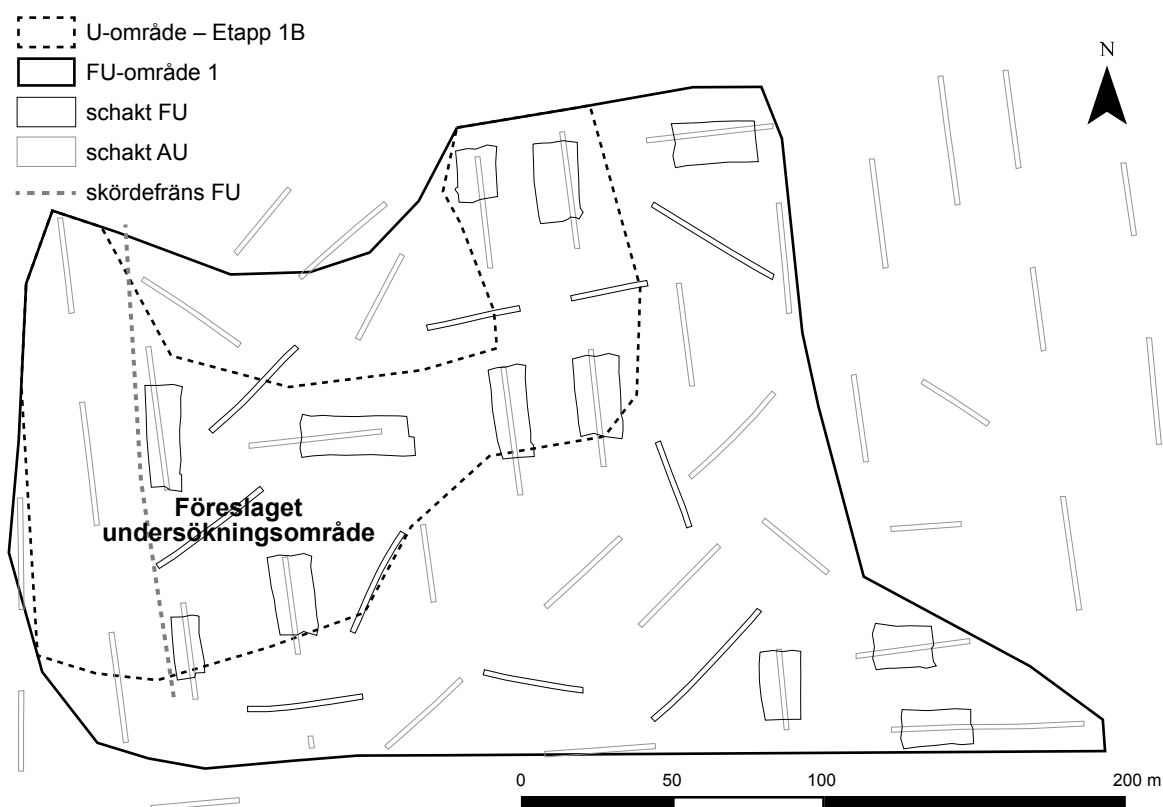
Potentialen hos bronsålderslämningarna bedöms därmed sammantaget som hög.

Förslag till fortsatta åtgärder

Sydsvensk Arkeologi AB förordar att en arkeologisk undersökning utförs i händelse av exploatering, förutsatt att lämningarna inte kan bevaras. Den arkeologiska förundersökningen har påvisat bevarade lämningar inom ett område (undersökningsområde). Lämningarna bedöms ha vetenskaplig potential gällande äldre–yngre bronsålder (ÄBÅ II–YBÅ V). Den totala ytan som föreslås för arkeologisk undersökning inom etapp 1B är ca 19 600 m² stor (figur 44).

Vad gäller förundersökningsområde 2 och tilläggsytan (AU 2) föreslås inga vidare arkeologiska åtgärder.

Figur 44 Plan över föreslaget arkeologiskt undersökningsområde.

Referenser

LITTERATUR

- Anshelm, G. 1947. Stiftets kyrkor. I: *Lunds stift i ord och bild*. Stockholm.
- Artursson, M., Karsten, P. & Strömberg, B. 2005. Aspekter på samhällsutveckling. I: Lagerås, P. & Strömberg, B. (red.), *Bronsåldersbygd 2300–500 f.Kr.* Riksantikvarieämbetet. Lund.
- Artursson, M. 2009. *Bebyggelse och samhällsstruktur. Södra och mellersta Skandinavien under senneolitikum och bronsålder 2300–500 f.Kr.* Riksantikvarieämbetet Arkeologiska undersökningar Skrifter No 73. GOTARC Serie B. Gothenburg Archaeological Thesis No 52. Stockholm.
- Berglund, B. E., Lagerås, P. & Regnéll, J. 2002. Odlingslandskapets historia i Sydsverige – en pollen-analytisk syntes. I: Berglund, B. E. & Börjesson, K. (red.), *Markens minnen: landskap och odlings-historia på smäländska höglandet under 6000 år*. Stockholm.
- Biwall, A., Hernek, R., Kihlstedt, B., Larsson, M. & Torstensdotter Åhlin, I. 1997. Stenålderns hyddor och hus i Syd och Mellansverige. I: Larsson, M. & Olsson, E. (red.), *Regionalt och interregionalt. Sten-åldersundersökningar i Syd- och Mellansverige*. Riksantikvarieämbetet. Arkeologiska undersökningar. Skrifter nr 23. Stockholm.
- Björhem, N. & Magnusson Staaf, B. 2006. *Långhuslandskapet. En studie av bebyggelse och samhälle från stenålder till järnålder*. Malmöfynd nr 8. Malmö.
- Brink, K., Hammarstrand Dehman, K. & Helgesson, B. 2014. *Arkeologisk slutundersökning 2012. Herrestorp 3:2 och 3:3. Hyddor, gravar, gårdar. Fornlämning Vellinge 71 och 87, Vellinge socken, Vellinge kommun, Skåne län*. Sydsvensk Arkeologi Rapport 2014:14. Kristianstad.
- Brink, K. & Ohlsson, T. 2016. *Arkeologisk förundersökning 2015. Eskilstorp 2:26, etapp 1A, fornlämning Eskilstorp 20:1 m.fl., Eskilstorps socken, Vellinge kommun, Skåne län*. Sydsvensk Arkeologi Rapport 2016:17. Kristianstad.
- DD = Weibull, L. 1963. *Diplomatarium danicum, 1. Raekke bd 2 1053–1169*. Udgivet af det Danske Sprog- og Litteraturselskab med understøttelse af Carlsbergfondet. Köpenhamn.
- Grehn, F. 2014a. *Eskilstorp 2:26. Arkeologisk utredning steg 1, 2014. Eskilstorp socken, Vellinge kommun. Fornlämning 20:1*. Sydsvensk Arkeologi Rapport 2014:22. Kristianstad.
- Grehn, F. 2014b. *Eskilstorp 2:26. Arkeologisk utredning steg 2, 2014. Eskilstorp socken, Vellinge kommun*. Sydsvensk Arkeologi Rapport 2014:46. Kristianstad.
- Grehn, F. 2016. *Arkeologisk utredning steg 2, 2016. Eskilstorp 2:26, etapp 1B, Eskilstorps socken, Vellinge kommun*. Sydsvensk Arkeologi Rapport 2016:29. Kristianstad.
- Gröhn, A. 2004. *Positioning the Bronze age in social theory and research context*. Acta Archaeologica Lundensia, Series in 8°, No. 47. Stockholm.
- Gustafsson, S. 1995. *Fosie IV. Jordbrukets förändring och utveckling från senneolitikum till yngre järnålder*. Stadsantikvariska avdelningen, Malmö Museer. Rapport nr 5. Malmö.

- Gustafsson, S. 1998. The Farming Economy in South and Central Sweden during the Bronze Age. A Study Based on Carbonised Botanical Evidence. *Current Swedish Archaeology* vol. 6: 63–71.
- Hallberg, G. 2009. *Skånes ortnamn. Oxie härad och Malmö stad. Serie A bebyggelsenamn del 15*. Institutet för språk och folkminnen, dialekt och ortnamnsarkivet i Lund. Lund.
- Helgesson, B., Fabeck, C., Linderöth, T. & Skoglund, P. 2013. *Hammar 9:21 m fl. Fornlämning 90:1 och 157, Nosaby socken, Kristianstad kommun, Skåne län. Särskild undersökning 2010–2011*. Sydsvensk Arkeologi. Rapport 2013:25. Kristianstad.
- Kristiansen, K. & Larsson, T. B. 2005. *The Rise of Bronze Age Society. Travels, Transmissions and Transformations*. Cambridge.
- Lagergren, A. 2010. *Åkarp 1:4. Förhistoriska boplatslämningar öster om Vellinge. Arkeologisk utredning 2010*. Riksantikvarieämbetet UV Syd Rapport 2010:21. Lund.
- Ljunggren, K. G. & Ejder, B. 1950. *Lunds stifts landbok. Del 1: Nuvarande Malmöhus län. Skånsk senmedeltid och renässans 4*. Lund.
- Løvschal, M. 2014a. Emerging Boundaries. Social Embedment of Landscape and Settlement Divisions in Northwestern Europe during the First Millennium BC. *Current Anthropology* Volume 55 (6) 725–750.
- Løvschal, M. 2014b. From Neural Synapses to Culture-Historical Boundaries: An Archaeological Comment on the Plastic Mind. *Journal of Cognition and Culture* 14, 414–434.
- Løvschal, M. & Kähler Holst, M. 2015. Repeating boundaries – repertoires of landscape regulations in southern Scandinavia in the Late Bronze Age and Pre-Roman Iron Age. *Danish Journal of Archaeology*.
- Mårald, I. 2002. Arkeologisk förundersökning, Eskilstorps bytomt, Eskilstorp 21:3. Malmö Kulturmiljö arkivrapport S35:001.
- Necr. L: Necrologium Lundense. Lunds domkyrkas nekrologium utg. av Lauritz Weibull. Lund 1923.
- Nicklasson, P. 2001. *Strävsamma bönder och sturska stormän. Stafinge och Halland från bronsålder till medeltid*. Acta Archaeologica Lundensia Series in 80, No. 35. Stockholm.
- Nilsson, L. 2006. *Djur och människor längs vägen*. Malmöfynd nr 9. Malmö.
- Pamp, B. 1983. *Ortnamn i Skåne*. Stockholm.
- Persson, L. 2014. *Kulturgeografisk utredning. Eskilstorp i äldre kartor. En studie av fornlämningsindikationer i Lantmäterikartor. Eskilstorp 2:26, Eskilstorps socken i Vellinge kommun, Skåne län*. Malmö Museer Kulturarvsenheten Rapport 2014:003. Malmö.
- Regnell, M. & Sjögren, K-G. 2006. Introduction and development of agriculture. I: Sjögren, K-G. (red.), *Ecology and Economy in Stone Age and Bronze Age Scania*. Skånska spår – arkeologi längs Västkustbanan, Riksantikvarieämbetet UV Syd. Lund.
- Rostoványi, A. & Hydén, S. 2002. *Öresundsförbindelsen. Svågertorp 8B–C*. Malmö Kulturmiljö. Rapport nr 14. Malmö.
- Sandén, U. 1995. Bevara oss väl. En studie av megalitgravarnas bevaringsgrad på Söderslätt. C-uppsats i arkeologi. Lunds Universitet.
- Skoglund, P. 1999. De enskilda hushållens betydelse för landskapsutvecklingen under bronsåldern. I: Olausson, M. (red.), *Spiralens öga. Tjugo artiklar kring aktuell bronsåldersforskning*. Stockholm.
- Swedberg, S., Östlund, A. & Jacobsson, O. 2017. Tanum 1821 – Examining cooking pits in landscape studies. I: Bergerbrant, S. & Wessman, A. (red.), *New Perspectives on the Bronze Age. Proceedings of the 13th Nordic Bronze Age symposium held in Gothenburg 9th to 13th June 2015*. Archaeopress. Oxford.
- Vandkilde, H. 2014a. Cultural Perspectives on the Beginnings of the Nordic Bronze Age. *Offa* 67/68 2010/11:51–77.
- Vandkilde, H. 2014b. Breakthrough of the Nordic Bronze Age: Transcultural Warriorhood and a Carpathian Crossroad in the Sixteenth Century BC. *European Journal of Archaeology* 17(4): 602–633.
- Welinder, S. 1998. Neolithicum–Bronsålder, 3900–500 f.Kr. I: Myrdal, J. (red.), *Jordbrukets första fem-tusen år. 4000 f.Kr.–1000 e.Kr*. Stockholm.

ARKIV OCH KARTOR

FMIS – fornsök.

SGU – jordartskartor.

SHM – arkivsök.

Administrativa uppgifter

Sydsvensk Arkeologi AB projektnr:	170024
Länsstyrelsen i Skåne dnr:	431-1474-2017
Datum för beslut:	2017-06-12
Län:	Skåne
Kommun:	Vellinge
Socken:	Eskilstorp
Fastighet:	Eskilstorp 2:26, del av Åkarp 1:4
Koordinatsystem:	SWEREF 99 TM
Läge	
X koordinat:	6149939,78
Y koordinat:	375914,24
Höjdsystem:	RH2000
Fältarbetsid:	2017-08-21 – 2017-08-30
Antal arbetsdagar:	8
Antal arkeologtimmar:	192
Antal maskintimmar:	48
Exploateringsyta:	ca 60 ha
Undersökt yta:	Etapp 1B – 60 108 m ² (FU) + 18 069 m ² (AU2)
Projektleddare:	Fredrik Grehn
Personal:	Kristian Brink, Helene Wilhelmson & Thomas Linderöth
Underkonsulter:	Karlssons Entreprenad AB & Byggnadsmaskiner AB
Företagare:	Rörsjöborg AB & Vellinge kommun
Tidigare undersökningar:	Arkeologisk utredning steg 1, år 2014 & arkeologisk utredning steg 2, år 2016
Fynd:	Fyndnr I–47, förvaras på Historiska Museet vid Lunds Universitet under arkivnr: LUHM 32727
Dokumentationsmaterial:	Intrasisprojekt SA_170024, ritningar, digitala bilder m.m. förvaras på Regionsmuseet i Kristianstad
Kostnader	
Beräknad (exkl. moms):	494 860 kr (FU), 41 910 kr (AU 2)
Faktisk (exkl. moms):	403 622 kr (FU), 26 755 kr (AU 2)

Anläggningslista

Id	Anl. typ	Undersökt	X	Y	m ö.h.
201	Stolphål	No	6150043,804	376004,953	28,385
208	Grop	No	6150040,033	376005,814	28,346
222	Stolphål	No	6150039,201	376008,035	28,283
229	Grop	No	6150039,281	376009,633	28,266
240	Utgår	Yes	6150036,693	376006,659	28,353
256	Grop	Yes	6150038,063	376014,391	28,326
282	Grop	No	6150029,796	375950,029	28,443
295	Härd	No	6150024,606	375952,791	28,514
313	Grop	No	6150021,55	375952,028	28,543
334	Stolphål	No	6150015,98	375950,837	28,474
347	Stolphål	No	6150013,819	375959,114	28,585
357	Stolphål	No	6150017,519	375957,084	28,558
366	Stolphål	No	6150019,118	375960,923	28,496
374	Stolphål	No	6150016,207	375960,974	28,444
382	Härd	Yes	6150014,629	375962,803	28,55
407	Utgår	Yes	6150021,285	375963,145	28,488
419	Stolphål	No	6150024,792	375963,249	28,471
429	Stolphål	Yes	6150023,802	375960,66	28,477
441	Stolphål	No	6150026,916	375962,05	28,486
452	Grop	No	6150029,846	375956,278	28,509
471	Grop	No	6150032,506	375958,03	28,515
533	Stolphål	Yes	6150021,832	375958,496	28,578
542	Oklass.	No	6150030,394	375933,184	28,321
578	Härd	Yes	6150027,567	375931,3	28,203
594	Grop	Yes	6150022,308	375924,475	28,067
643	Grop	No	6149960,68	375935,291	27,301
658	Oklass.	No	6149958,209	375940,2	27,316
693	Grop	No	6149953,237	375938,542	27,149
704	Grop	Yes	6149939,789	375940,955	26,821
718	Stolphål	No	6149940,267	375942,023	26,874
735	Stolphål	Yes	6149935,317	375876,083	26,804

Id	Anl. typ	Undersökt	X	Y	m ö.h.
744	Stolphål	No	6149935,47	375882,457	26,844
751	Stolphål	No	6149938,6	375882,054	26,873
761	Stolphål	No	6149940,316	375881,049	26,867
769	Grop	Yes	6149939,893	375882,807	26,898
783	Stolphål	No	6149941,554	375883,808	26,889
792	Stolphål	No	6149936,524	375872,658	26,725
800	Utgår	Yes	6149936,876	375875,576	26,795
810	Stolphål	No	6149936,347	375890,512	26,902
819	Stolphål	No	6149939,757	375891,067	26,973
828	Stolphål	No	6149942,413	375892,686	26,934
836	Utgår	Yes	6149935,686	375893,408	26,827
844	Stolphål	Yes	6149936,307	375895,576	26,862
853	Stolphål	No	6149938,491	375895,893	26,94
861	Grop	No	6149942,527	375893,345	26,957
871	Grop	No	6149939,003	375898,587	26,95
883	Grop	Yes	6149942,162	375900,123	26,993
895	Stolphål	No	6149939,906	375899,797	26,95
904	Stolphål	No	6149935,809	375906,647	26,742
912	Utgår	Yes	6149939,459	375904,801	26,853
920	Stolphål	No	6149941,125	375906,518	26,843
948	Stolphål	No	6149956,283	375830,375	25,693
956	Stolphål	No	6149953,897	375831,771	25,725
964	Grop	Yes	6149952,21	375826,698	25,619
973	Stolphål	No	6149952,958	375823,397	25,534
982	Stolphål	No	6149950,195	375823,977	25,526
991	Stolphål	No	6149947,634	375825,501	25,501
999	Stolphål	Yes	6149949,385	375827,621	25,58
1007	Stolphål	No	6149948,276	375821,425	25,388
1015	Grop	No	6149948,402	375831,135	25,63
1029	Grop	No	6149941,88	375829,858	25,738
1041	Grop	No	6149940,444	375831,109	25,775
1057	Stolphål	No	6149937,125	375829,625	25,725
1065	Stolphål	No	6149935,926	375831,604	25,753
1073	Stolphål	No	6149926,526	375829,758	25,703
1082	Stolphål	No	6149925,178	375832,079	25,72
1089	Grop	Yes	6149927,073	375831,112	25,781
1100	Grop	No	6149938,932	375823,787	25,492
1110	Stolphål	No	6149935,795	375827,682	25,619
1120	Stolphål	No	6149934,759	375825,763	25,606
1129	Stolphål	No	6149931,766	375822,862	25,493
1138	Stolphål	No	6149928,803	375822,97	25,491
1146	Stolphål	Yes	6149928,288	375825,771	25,586
1155	Grop	No	6149925,722	375824,875	25,565
1166	Stolphål	No	6149927,36	375823,481	25,472
1205	Grop	No	6149878,465	375832,47	24,861
1216	Stolphål	No	6149876,16	375829,926	24,767
1224	Stolphål	No	6149876,49	375833,147	24,745
1232	Grop	No	6149877,136	375835,475	24,75
1251	Grop	No	6149873,152	375830,986	24,648
1261	Stolphål	No	6149870,716	375830,359	24,665

Id	Anl. typ	Undersökt	X	Y	m ö.h.
1269	Stolphål	Yes	6149871,454	375833,057	24,675
1277	Stolphål	Yes	6149870,777	375834,432	24,55
1285	Utgår	Yes	6149870,777	375836,068	24,574
1293	Stolphål	Yes	6149870,587	375837,297	24,618
1301	Stolphål	No	6149867,648	375831,612	24,568
1309	Stolphål	Yes	6149869,945	375833,179	24,639
1316	Utgår	Yes	6149866,236	375836,626	24,49
1324	Stolphål	Yes	6149866,021	375838,809	24,533
1331	Stolphål	Yes	6149897,064	375870,482	25,61
1338	Utgår	Yes	6149895,509	375870,919	25,473
1346	Utgår	Yes	6149894,132	375871,414	25,437
1355	Stolphål	No	6149893,146	375872,171	25,406
1363	Stolphål	No	6149893,401	375873,051	25,378
1371	Kokgrop	Yes	6149894,022	375873,071	25,444
1380	Utgår	Yes	6149895,403	375872,4	25,482
1388	Stolphål	No	6149896,677	375872,341	25,579
1397	Utgår	Yes	6149897,316	375871,973	25,584
1405	Stolphål	No	6149897,791	375871,868	25,596
1413	Stolphål	No	6149897,509	375872,885	25,607
1422	Utgår	Yes	6149897,022	375873,09	25,582
1430	Stolphål	Yes	6149890,85	375871,517	25,221
1439	Stolphål	No	6149891,217	375873,116	25,263
1447	Grop	No	6149895,477	375873,422	25,477
1459	Stolphål	No	6149891,954	375874,637	25,312
1467	Stolphål	No	6149889,876	375873,823	25,219
1476	Stolphål	No	6149889,648	375874,488	25,202
1484	Stolphål	No	6149890,446	375874,654	25,23
1492	Stolphål	No	6149890,006	375875,334	25,217
1501	Stolphål	No	6149887,308	375870,889	25,118
1508	Utgår	Yes	6149886,091	375871,322	25,024
1515	Stolphål	No	6149885,085	375871,663	24,984
1522	Stolphål	No	6149884,5	375871,939	24,984
1529	Stolphål	No	6149883,786	375873,253	24,949
1536	Stolphål	No	6149883,166	375874,686	24,912
1545	Stolphål	No	6149887,334	375875,684	25,129
1554	Grop	No	6149886,367	375874,67	25,119
1565	Grop	No	6149885,557	375873,333	25,032
1577	Kokgrop	Yes	6149885,188	375874,245	25,014
1587	Stolphål	No	6149878,379	375872,622	24,635
1595	Stolphål	No	6149879,859	375873,236	24,693
1604	Stolphål	No	6149879,675	375874,377	24,685
1614	Stolphål	No	6149896,526	375865,021	25,533
1623	Stolphål	Yes	6149895,865	375865,234	25,512
1631	Stolphål	No	6149898,244	375866,557	25,591
1641	Stolphål	No	6149897,296	375866,472	25,578
1649	Stolphål	No	6149897,391	375869,962	25,542
1657	Grop	No	6149892,089	375870,621	25,364
1683	Stolphål	No	6149890,693	375866,696	25,237
1691	Stolphål	No	6149890,896	375867,286	25,235
1702	Utgår	Yes	6149890,089	375868,059	25,179

Id	Anl. typ	Undersökt	X	Y	m ö.h.
1711	Stolphål	Yes	6149889,43	375867,974	25,123
1719	Stolphål	No	6149888,469	375867,907	25,077
1728	Stolphål	No	6149888,322	375869,827	25,084
1737	Stolphål	No	6149885,877	375863,982	25,039
1746	Stolphål	No	6149885,741	375865,927	25,037
1755	Stolphål	No	6149883,863	375866,603	24,901
1764	Stolphål	No	6149884,814	375868,045	24,976
1772	Grop	No	6149883,738	375868,785	24,968
1786	Stolphål	No	6149882,772	375865,413	24,867
1795	Grop	Yes	6149880,79	375865,201	24,753
1807	Grop	No	6149879,711	375866,469	24,708
1819	Stolphål	No	6149878,842	375870,817	24,651
1847	Grop	No	6149960,947	375977,017	27,666
1859	Grop	No	6149959,789	375972,562	27,644
1879	Grop	Yes	6149958,101	375971,579	27,589
1894	Stolphål	Yes	6149958,591	375972,899	27,573
1903	Grop	No	6149965,04	375967,388	27,746
1920	Kokgrop	Yes	6149963,515	375967,71	27,724
1930	Stolphål	Yes	6149956,763	375963,712	27,552
1938	Stolphål	Yes	6149956,539	375965,679	27,535
1947	Gropssystem	Yes	6149955,075	375967,479	27,581
1983	Grop	No	6149947,306	375968,994	27,201
2034	Grop	No	6150114,245	376117,096	29,004
2071	Grop	No	6149862,104	376024,82	27,044
2090	Grop	No	6149861,68	376028,235	27,136
2103	Grop	Yes	6149851,715	376031,666	27,025
2119	Kulturlager	No	6149852,614	376036,402	27,456
2153	Ränna	Yes	6149843,395	376082,91	29,09
2178	Stolphål	Yes	6149842,723	376084,611	29,128
2185	Stolphål	Yes	6149845,564	376083,808	29,091
2193	Grop	No	6149845,165	376086,821	29,215
2213	Grop	Yes	6149841,742	376087,585	29,314
2233	Oklass.	No	6149843,472	376089,238	29,316
2253	Oklass.	Yes	6149848,049	376089,451	29,37
2275	Stolphål	No	6149846,443	376088,271	29,166
2282	Stolphål	No	6149846,523	376087,97	29,167
2289	Oklass.	No	6149840,368	376091,791	29,438
2322	Grop	Yes	6149864,559	376068,242	28,351
2334	Ränna	No	6149869,878	376066,211	28,28
2352	Utgår	Yes	6149872,607	376063,729	28,089
2361	Grop	No	6149873,298	376074,908	28,521
2369	Grop	No	6149872,5	376074,824	28,537
2395	Stolphål	No	6150122,138	375992,872	27,454
2413	Grop	No	6150228,64	376134,861	30,598
2428	Grop	No	6150230,193	376119,989	30,379
2439	Stolphål	No	6150161,141	376146,283	30,323
2463	Stolphål	No	6150129,51	376147,478	29,781
2486	Härd	No	6150146,982	376174,938	30,506
2497	Stolphål	No	6150163,293	376173,941	30,714
2520	Stolphål	No	6150213,771	376198,869	31,258

Id	Anl. typ	Undersökt	X	Y	m ö.h.
2529	Stolphål	No	6150205,72	376199,534	31,225
2602	Stolphål	No	6150145,213	376028,366	27,477
2610	Utgår	Yes	6150142,963	376026,042	27,393
2623	Stolphål	No	6150142,432	376032,051	27,593
2631	Utgår	Yes	6150142,74	376019,178	27,309
2650	Stolphål	No	6150143,316	376015,803	27,302
2657	Stolphål	No	6150144,277	376015,784	27,248
2674	Grop	No	6150014,202	375992,164	28,327
2681	Stolphål	No	6149994,753	376025,542	28,225
2690	Stolphål	No	6149990,34	375982,307	28,129
2698	Stolphål	No	6149990,87	375981,562	28,115
2706	Stolphål	No	6149989,654	375978,411	28,138
2715	Stolphål	No	6149989,182	375977,443	28,167
2763	Grop	No	6149848,139	375990,323	25,839
2787	Grop	No	6149857,561	375954,954	24,867
2794	Kulturlager	No	6149860,826	375940,853	24,752
2825	Grop	No	6149885,917	375893,045	24,995
2834	Grop	No	6149898,768	375900,346	25,39
2868	Stolphål	No	6149899,542	375826,36	25,051
2876	Stolphål	No	6149899,752	375826,962	25,023
2885	Stolphål	No	6149899,81	375829,373	25,166
2893	Stolphål	No	6149901,402	375829,985	25,218
2900	Stolphål	No	6149900,774	375830,723	25,221
2908	Stolphål	No	6149903,867	375833,838	25,377
2916	Stolphål	No	6149905,422	375835,087	25,416
2923	Stolphål	No	6149905,936	375836,268	25,425
2931	Härd	No	6149913,016	375846,933	25,917
2942	Stolphål	No	6149916,755	375850,059	26,059
2949	Stolphål	No	6149944,709	375845,053	26,124
2956	Stolphål	No	6149947,833	375847,649	26,238
2963	Grop	Yes	6149951,887	375853,066	26,345
2976	Stolphål	No	6149965,316	375865,649	26,587
3017	Stolphål	Yes	6149871,757	375837,118	24,592

BILAGA 2

¹⁴C-dateringar

Lab. nr	¹⁴ C-år BP	Kal. 1 σ	Kal. 2 σ	Anl.nr	Anl.typ/kontext	Material
Ua-57104	3037±31	1380 BC–1340 BC (22,1 %) 1310 BC–1230 BC (46,1 %)	1400 BC–1210 BC (95,4 %)	A382	Grop	Träkol/hassel
Ua-57105	2779±31	980 BC–890 BC (65,2 %) 870 BC–850 BC (3,0 %)	1010 BC–840 BC (95,4 %)	A578	Härd	Träkol/ask
Ua-57106	728±30	1260 AD–1290 AD (68,2 %)	1220 AD–1300 AD (93,8 %) 1370 AD–1380 AD (1,6 %)	A883	Grop	Träkol/bok
Ua-57107	170±29	1660 AD–1690 AD (11,9 %) 1730 AD–1810 AD (42,2 %) 1920 AD–1950 AD (14,1 %)	1660 AD–1700 AD (17,0 %) 1720 AD–1820 AD (50,3 %) 1830 AD–1880 AD (7,2 %) 1910 AD– (20,9 %)	A1795	Grop	Träkol/bok
Ua-57108	2854±35	1080 BC–970 BC (58,3 %) 960 BC–930 BC (9,9 %)	1120 BC–910 BC (95,4 %)	A1577	Grop	Makrofossil/skalkorn
Ua-57109	2793±31	995 BC–985 BC (4,8 %) 980 BC–905 BC (63,4 %)	1020 BC–840 BC (95,4 %)	A769	Grop	Makrofossil/skalkorn
Ua-57110	2751±31	920 BC–840 BC (68,2 %)	980 BC–820 BC (95,4 %)	A1089	Grop	Makrofossil/korn (obest.)
Ua-57111	2803±31	1000 BC–915 BC (68,2 %)	1050 BC–890 BC (92,7 %) 880 BC–850 BC (2,7 %)	A1879	Grop	Makrofossil/emmer-/speltvete

BILAGA 3

Arkeobotanisk analys

ARKEOBOTANISK ANALYS AV JORDPROVER FRÅN FASTIGHETEN 2:26, VELLINGE KOMMUN I SKÅNE

Beställare: Sydsvensk Arkeologi (dnr 170024)

Analys: Stefan Gustafsson, Arkeologikonsult

Inledning

På uppdrag av Sydsvensk Arkeologi har Arkeologikonsult utfört en arkeobotanisk analys av 16 prover. Proverna togs i samband med en undersökning inom fastigheten Eskilstorp 2:26, Vellinge kommun i Skåne. Proverna har floterats av Sydsvensk Arkeologi.

Vid analys av det floterade materialet användes mikroskop med en förstoring av 4 till 600 gånger. Artbestämning gjordes med hjälp av referenslitteratur och referenssamling (bl.a. Berggren 1969/1981, Jacomet 2006, Digital Seed Atlas of the Netherlands, Schweingruber 1978/1990).

Resultat

Innehållet i respektive prov framgår av figur 1 sida 3.

Anl-nr 382, prov-nr 730 - Grop

Provet innehöll väldigt lite kol från hassel. Det är inte säkert att mängden kol räcker till en ¹⁴C-analys.

Anl-nr 587, prov-nr 2013 - Härd

Provet innehöll mycket träkol från ask och tall. Till ¹⁴C-analys valdes ask.

Anl-nr 769, prov-nr 3012 - Grop

Förutom träkol innehöll provet förkolnade kärnor av skalkorn samt dådra. Dådra odlades som oljeväxt under brons- och järnålder men förekom även som ogräs i linodlingar (Engelmark 1992, Gustafsson 1998, Viklund 1998). Ogräsen svinmålla och åkerbidan indikerar att odlingen av skalkorn gjordes på gödslad åker.

Anl-nr 704, prov-nr 1846 - Grop

Provet innehöll mycket träkol från ask, ek och tall. Till ¹⁴C-analys valdes ask.

Anl-nr 883, prov-nr 2014

Provet innehöll lite träkol från bok.

Anl-nr 1089, prov-nr 3028 - Grop

I provet hittades en kärna av obestämt korn.

Anl-nr 1269, prov-nr 3030 - Stolphål

Provet innehöll mycket träkol och förkolnat hushållsavfall. Artsammansättningen med skalkorn, bröd-/kubbvete och emmer-/speltvete är intressant. Emmer-/speltvete odlades framförallt under stenålder men lever kvar under järnålder på vissa förmodligen välbeställda gårdar. Under yngre bronsålder förekom denna typ av artsammansättning i olika typer av hushåll medan den under järnålder blev ovanligare men kan i de flesta fall då knytas till en högre stånds miljö.

Innehållet i stolphålet tyder på att det ingått i ett hus och låg i så fall i dess bostadsdel.

Anl-nr 1309, prov-nr 3029 - Stolphål

I provet fanns lite kol samt ett par förkolnade kärnor av skalkorn. Materialet tyder på att stolphålet ingått i en huskonstruktion och att stolpen varit placerat i närheten av köksdelen.

Anl-nr 1577, prov-nr 2022 - Grop

Provet innehöll gott om träkol samt några kärnor av skalkorn. Gropens innehåll kan tolkas som hushållsavfall och den bör ha legat i närheten av en gård.

Anl-nr 1795, prov-nr 2021 - Grop

Provet innehöll lite träkol från bok.

Anl-nr 1879, prov-nr 3039 - Grop

Gropen innehöll mycket träkol samt förkolnat hus-hållsavfall. Artsammansättningen påminner om den i stolphål 1269 och kan mycket väl höra samman med det "huset". Inslaget av svinmålla indikerar att åkrarna gödslades.

Anl-nr 1920, prov-nr 3040 - Grop

Förutom träkol innehöll provet rikligt med förkolnad säd av skalkorn. Förutom skalkorn hittades en kärna av havre men det går inte avgöra om det rör sig om odlad havre *Avena sativa* eller ogräset flyghavre *Avena fatua*. Det fanns även gott om ogräs som visar att skalkornet odlades i ensäde på väl bearbetad och gödslad åker.

Artsammansättningen i denna grop visar på en annan odlingstradition jämfört med de anläggningar som innehöll både korn och vete. Det kan bero på att de odlade enheterna inte var samtida eller att de hade olika social tillhörighet.

Anl-nr 2153, prov-nr 3002 - Ränna

Provet saknade innehåll av såväl kol som växtmakrofosfil.

Anl-nr 2178, prov-nr 3001 - Stolphål

Provet innehöll lite träkol och en förkolnad kärna av skalkorn. Innehållet tyder på att stolphålet ingått i en byggnad med bostadsfunktion, förutsatt att kornet kommer från den sekundära fyllningen som tillhörde husets bruksfas.

Anl-nr 2185, prov-nr 3003 - Stolphål

Provet innehöll gott om träkol samt en förkolnad kärna av obestämt korn. Innehållet tyder på att stolphålet ingått i ett hus med bostadsfunktion, förutsatt att kornet kommer från den sekundära fyllningen som tillhörde husets bruksfas.

Anl-nr 2213, prov-nr 3000 - Grop

Provet innehöll mycket träkol från ask, björk och ek. Till ¹⁴C-analys valdes ask.

Litteratur

BERGGREN, G. 1969. *Atlas of seeds and small fruits of Northwest-European plant species with morphological descriptions*. Part 2: Cyperaceae. Swedish natural Science Research Council, Stockholm.

BERGGREN, G. 1981. *Atlas of seeds and small fruits of Northwest-European plant species with morphological descriptions*. Part 3: Salicaceae–Cruciferae. Swedish Museum of natural History, Stockholm.

ENGELMARK, R. 1992. A review of the farming economy in South Scania based on botanical evidence. I LARSSON, L., CALLMER, J., STJERNQUIST, B. (EDS.) *The archaeology of the cultural landscape*. Acta Archaeologica Lundensia 19.

Hemsida, Digital Seed Atlas of the Netherlands:
<http://seeds.eldoc.ub.rug.nl/?pLanguage=en>

GUSTAFSSON, S. 1998. The farming economy in South and Central Sweden during the Bronze Age. A study based on carbonized botanical evidence. *Current Swedish Archaeology* 6 pp. 63–71.

JACOMET, S. 2006. Identification of cereal remains from archaeological sites. Archaeobotany Lab, IPAS, Basel University. Opublicerat kompendium.

SCHWEINGRUBER, F. H. 1978. *Microscopic Wood Anatomy*. Structural variability of stems and twigs in recent and subfossil woods from Central Europe. Zug, Switzerland.

SCHWEINGRUBER, F. H. 1990. *Anatomy of European woods*. Paul Haupt förlag, Bern, Stuttgart, Wien.

VIKLUND, K. 1998. *Cereals, Weeds and Crop Processing in Iron Age Sweden*. Archaeology and Environment 14. Umeå.

Hemsida, wood anatomy of Central European Species:
www.woodanatomy.ch

Anl-nr/prov-nr	382/730	578/2013	769/3012	704/1846	883/2014	1089/3028	1269/3030	1309/3029	1577/2022	1795/2021	1879/3039	1920/3040	2153/3002	2178/3001	2185/3003	2213/3000
Mängd kol	(+)	+++	+++	+++	+	+	+++	+	+++	+	+++	+++	-	+	++	+++
Vedart																
Ask		x		x												x
Björk																x
Bok					x					x						
Ek				x												x
Hassel	x															
Tall		x		x												
Odlade växter																
Skalkorn			2				5	2	3		3	16		1		
Obestämt korn						1	1					4			1	
Bröd/kubbeve							2									
Enmer/speltve							1				1					
Obestämt havre												1				
Dådra			2													
Fragmenterad säd			7					1	2		4					
Åkerogräs																
Svinmålla			6								2	21				
Pilört												5				
Åkerbinda			1													
Ångsväxter																
Gräs												13				
Utplock för ¹⁴ C	Hassel	Ask	Säd	Ask	Bok	Korn	Säd	Säd	Säd	Bok	Säd	Säd	-	Skalkorn	Säd	Ask

Figur 1. Analyserade prover.

(+) ringa förekomst, + enstaka bitar, ++ god förekomst, +++ riklig förekomst

BILAGA 4

Keramikanalys

Keramik-Eskilstorp FU 170024

Keramikanalys och kommentarer

Keramiken från Eskilstorp FU kan främst bedömas vara från tiden period II, Äldre Bronsålder (ÄBÅ) fram till yngre bronsålder period IV-V men något kärl kan tolkas vara från äldre järnålder. Flera av anläggningarna är keramikförande. Närmare datering finns för anläggningarna A382 - äldre bronsålder, period II-III. A578 - yngre bronsålder, period IV-V. A883 - högmedeltid, 1220-1380 e.Kr. A1795 - 1660-tal fram till 1900-tal. I anläggningen A883 finns ingen keramik som stödjer dateringen. I A1577 - övergången äldre-yngre bronsålder, period III-IV finns keramikfynd F45 som kan tolkas som äldre järnålder men fynd av typen förekommer under långa tidsintervall.

I anläggningen A769 - yngre bronsålder, period IV-V finns två fynd av keramikkarl som enligt analysen stämmer väl med dateringen (F37 och F38 även om F38 skulle kunna vara något yngre upp mot romersk (förromersk) järnålder (RJÅ). Även i A1089 - daterad till yngre bronsålder, period IV-V finns två kärl varav den ena rabbad (F40) och den andra slät (F41) tolkats höra till tiden samt ett fynd av bränd lera F39 från någon anläggning exempelvis hus eller härd på platsen (Botwid 97:2017).

A1879 - yngre bronsålder, period IV-V innehåller lite bränd lera (F43).

Keramiken

Totalt har registreringen omfattat 1007g keramik av alla kategorier. Tretton keramikkarl har registrerats och motsvarar en vikt av 783,5g. Antalet skärvar av kärl är 82st vilket motsvarar 9,6g per skärva i medeltal.

I min analys ingår förutom de vanliga parametrarna (se fyndlistan s. 6) även *hantverkstolkning* vilken beskrivs närmare nedan, inget av kärlden har kunnat hantverkstolkas med säkerhet då materialet är alltför fragmenterat. Keramiken som inte går att hantverkstolka kan istället tolkas enligt kvalitetkriteriet (se s.4) men en valid

hantverkstolkning kan inte ske med en så pass fragmenterad fyndgrupp. Övriga fynd av intresse är mjuka kriterier som skulle kunna vara menade att användas i olika sammanhang. Denna tolkning kräver en större diskussion men bör uppmärksammas.

Registrering

Registreringen har fokuserat på enskilda skärvor då hela kärl ej påträffats. Följande parametrar har studerats och förts in i registreringen; kategori (typ), vikt, antal skärvor (över 1 cm), del (av kärl), diameter (botten eller mynning), skärvtjocklek (kan föras till strl), typ av bränning, andel magring, typ av magring, hantverksskicklighet, anteckning samt ev datering. Vid registreringen framkom att materialet är ett vardagligt material från en boplatsskontext både förrådskärl, rabbade som orabbade och kokkärl finns med. Mängden keramik är en tydlig indikation på att det kan finnas stora möjligheter att gå vidare och finna keramik som kan visa på hur hantverksskickligheten varit under tidsintervallet som här framkommit. Ett hantverksperspektiv på anläggningar, lertäcker och eventuella verkstäder är en möjlig utveckling.

Metoden hantverkstolkning:

I min analys fokuserar jag först på att bestämma vilken nivå av hantverksskicklighet fynden representerar. En tolkning av hantverksskicklighet kan svara på vissa frågor om samhällets sociala och/eller ekonomiska strukturer. Det går att avgöra om hantverksskicklighet är viktigt vid tillverkningen av en speciell artefaktgrupp eller om alla artefaktgrupper uppvisar flera olika nivåer av skicklighet i utförandet.

Metoden *hantverkstolkning* utgår ifrån att en expert på ett hantverk tolkar hur en artefakt är tillverkad. Experten undersöker genom sin erfarenhetsbaserade kunskap artefakten och placerar den sedan inom en nivå av skicklighetsgrad. De nivåer som används för hantverkstolkning är byggda på hur praktisk kunskap kan läras in och därefter uttryckas i ett material. Tingen med sina olika egenskaper kan placeras olika skicklighetsnivåer genom bedömningar av hur de utförts (Botwid 2013:31–44, 2016). I

utvecklingen av metoden *hantverkstolkning* (anpassad för användning och tillämpning inom arkeologiska analyser av hantverk) delade jag in den praktiska kunskapen i *tre* delar i vilken jag avgänsade en tredje nivå av nybörjare och mindre skickliga hantverkare i en lägsta del, då jag anser att låg skicklighet blev osynlig vid en i tvådelad indelning (Botwid,). Genom att kunna dela in även låg skicklighet kan samhällets olika kulturella aspekter och teknologiska krav spåras.

Kunskapsnivåer

Professionell hantverksskicklighet (PHS)

Här avslöjar artefakten att hantverkaren har lång erfarenhet och en mycket hög kunskapsnivå. Han/hon är specifikt skicklig i sitt hantverk och kan dessutom röra sig obehindrat inom sitt kunskapsområde, han/hon tar risker och kan lösa helt nya frågeställningar genom den sammansatt kunskap som han eller hon äger.

God hantverkskunskap (GHK)

Här avslöjar artefakten att hantverkaren äger en normal upp till en hög kunskapsnivå som hamnar inom den keramiska traditionen. Traditionella hantverkare är inte särskilt benägna att ta risker även om han/hon blir mycket skicklig i hantverket. De allra flesta hantverkare ligger på denna nivå.

Hantverkskunskap (HK)

Här avslöjar artefakten att hantverket är utfört av en hantverkare som är nybörjare eller enbart kan de grundläggande momenten vilket resulterar i ett sämre hantverk

Lägg märke till att nivåerna inte gäller något annat än vad själva artefakten avslöjar, en människa/hantverkare kan prestera på olika nivåer över tid och under olika förutsättningar.

Ej tolkningsbar keramik (EJT)

Den grupp av keramik som har för få kärldelar kan ändå ge god information genom att jämföras med kärl som tydligt går att dela in i skicklighetsnivåer. Bedömningen ger inte information om hela kärlet men visar en tendens som visar vilken grupp kärlet kan höra till. En grov bedömning blir då satt till bra, medel och dålig tillverkningskvalitet. Bra och medel kan då höra till god hantverkskunskap (GHK) och dålig kvalitet till hantverkskunskap (HK). Att föra en fragmenterad skärva till högsta nivån professionell hantverksskicklighet är inte möjligt. Analysen sker genom taktil och okulär besiktning.

Fragmenterat material beskrivs genom att antalet kärl vägs till sammanlagd vikt i det här fallet 783,5 gram sedan delas vikten på antalet skärvor vilket i detta fall ger en medelvikt på 9,6 gram per skärva beräkningen bygger på metoden för bestämning av fragementeringsgrad som använts på keramikmaterialet från Nibble i Uppland. I materialet visade beräkningen en medelvikt för skärvor och fragment 3,2 gram (Brorsson, Eriksson 427: 2011). Författarna hänvisar till flera kända material där medelvikten varierar. Medelvikten för skärvor och fragment detta material (9,6g) är i förhållande till Nibble nästan tre gånger högre vilket ger en viss möjlighet att tolka tillverkningskvalitet.

Fragmenteringsgrad			
13 kärl totalvikt		skärvor	medelvikt
783,5g		82st	9,6g

Fig. 1 Fragmenteringsgraden i förundersökningsmaterialet.

I detta material bedömer jag en medelgod kvalitet som indikerar att keramikerna hade god kunskap om sin lera och om olika sätt att magra den för olika ändamål. Det fanns både större förrådskärl och kokkärl som använts om och om igen.

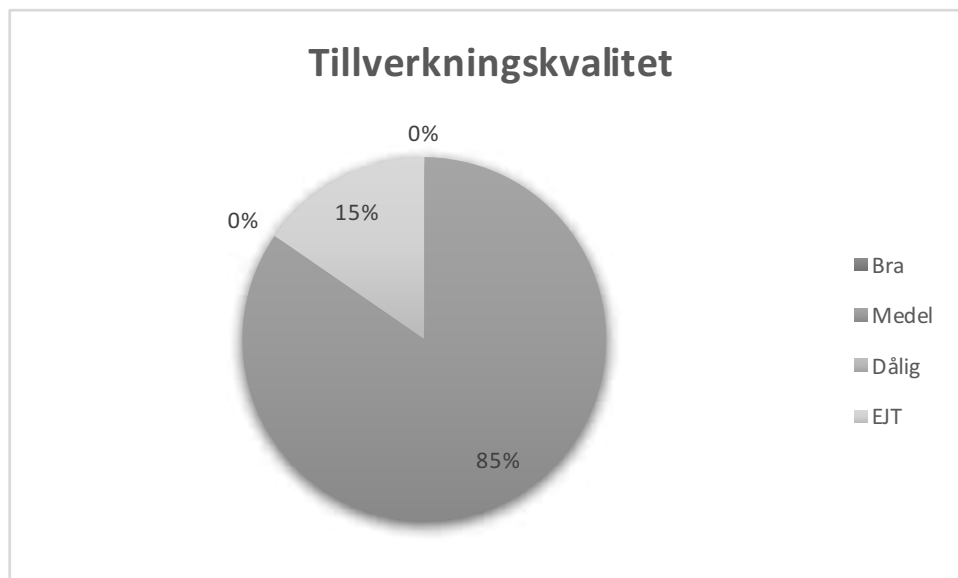

Fig. 2 Fördelningen av kvalitetstolkning gällande fynd av kärl i förundersökningen (13 st) .

Dateringar av 13 kärl	
ÄJÅ	1
BRÅ-YBRÅ	1
YBRÅ-ÄJÅ	2
RJÅ	3
YBRÅ	2
JÅ	2
EJT	2

Figur 3. Sammanställning av de tolkade dateringarna för kärlen.

Leror

I och med undersökningen tillvaratogs tre olika leror en från från sterilen (prov A) och en lerlins (prov B) i A704 där även fynd av keramik gjorts (F46) och eventuellt en mjuk krita F20(röd). Leror kan utgöra olika val för olika ändamål och även olika beredningar kan visa spår i anläggningarna (Botwid 145:2017). Lerorna A (ljusare brunröd) och B (mörkare röd) visar olika innehåll av andel järnoxid (Fe_2O_3) och kan ha föredragits för olika ändamål. Ingen utav lerorna är tillräckligt hållfasta efter bränning till 800°C för att användas till kärl men fungerar till klineera som den är.

Fig. 4 Lerproverna A och B

Kritor?

I romersk järnålder finns en krita (hårdbränd) som kan tolkas som konstnärsmaterial använt i Gustavslund (F98) (Botwid 235:2014). Fyndet i sig skapade en ny kategori, oxidkritor. Fynd av konstnärsmaterial är ovanligt. Därför har fynd som försiktigt kan tolkas som oxidkritor av mjuk typ (Botwid in press) tagits in som fynd för vidare analys, i materialet har vi F32, F33, F34 och F47 som skulle vara möjliga kandidater.

Fyndlista

Indragsid	Numr	Objekt	Subkategori	Fyndnummer	Material	Sköld	Antal	Vikt g	Dia	Diameter	Ythandling	Sköldspårsk	Bränning	Magring, smäl	Magring	Hettverkskänslighet	Ex datering	Anmärkning	Arkeologiskt objekt på Pårslåsa i Pårslåsa län	Ex datering
200077	Fynd	Keramisk	Kottad	28	Keramisk	Kärl	1	30	Buk	15-17 cm	slät	9mm	oxidation	medel	krossad bergart	M	13	kalkkärl, handtillag	2213	13
200079	Fynd	Keramisk	Kottad	29	Keramisk	Kärl	1	270	Buk, kottad		radbad	11mm	oxidation	medel	krossad bergart	M	13	metallkärl, brunt som och om igen	2213	13
200081	Fynd	Keramisk	Kottad	30	Keramisk	Kärl	3	58	Buk		ex rabb	8mm	oxidation	medel	krossad bergart	M	13	the pyrtimlag i magningen, mest slät insida	2213	13
200083	Fynd	Keramisk	Kottad	31	Keramisk	Kärl	2	25,5			slät, hand	15,4mm	oxidation	medel	krossad bergart	ETT	13	the pyrtimlag i	2213	13
200085	Fynd	Keramisk	Kottad	32	Keramisk	Kärl	1	0,5									13	slät gult	1947	13
200087	Fynd	Keramisk	Kottad	33	Keramisk	Kärl	1	1,1									13	slät, järn	1947	13
200089	Fynd	Keramisk	Kottad	34	Keramisk	Kärl	1	1,5									13	brunt	1947	13
200091	Fynd	Keramisk	Kottad	35	Keramisk	Kärl	4	35					ex-red	hög	sandig-organisk	ETT		relativt högt bränd, hantverk?		
200093	Fynd	Keramisk	Kottad	36	Keramisk	Kärl	2	2,9	Fingerring				oxidation				ETT	Brönsålders	2178	13
200095	Fynd	Keramisk	Kottad	37	Keramisk	Kärl	13	49	Buk		slät, hand	9mm	oxidation	medel	krossad bergart	M	13	tyfnd robust, kalkkärl ja	769	13
200097	Fynd	Keramisk	Kottad	38	Keramisk	Kärl	10	55	Buk, pottas, skaldra		gläddad (pottas)	8mm	oxidation	medel	sandmatig	M	13	vägg, värd, förmagad	769	13
200099	Fynd	Keramisk	Kottad	39	Keramisk	Kärl	17	140					oxidation	medel	sand-organisk			Brönsålders med organisk med röd motverkar sprickor, armerat	1989	13
200101	Fynd	Keramisk	Kottad	40	Keramisk	Kärl	4	55	Buk		radbad-fingerring	14mm	ex-red	medel	krossad bergart	M	13	reducerad utside och med röd insida med högt bränd ovanlig	1989	13
200103	Fynd	Keramisk	Kottad	41	Keramisk	Kärl	5	52	Buk		slät, hand	9mm	oxidation	medel	krossad bergart	M	13	Brönsålders	1989	13
200105	Fynd	Keramisk	Kottad	42	Keramisk	Kärl	1	55	Buk		gläddad (pottas)	8mm	reduktion	medel	malid bergart	M	13	ex-bemålad men tidigare organisk pålägg	1879	13
200107	Fynd	Keramisk	Kottad	43	Keramisk	Kärl	58	58	Buk				oxidation	hög	sandmatig		13	Brönsålders med mycket stor mängd sand, hantverkarens	1879	13
200109	Fynd	Keramisk	Kottad	44	Keramisk	Kärl	1	8	Buk		slät, hand	17mm	ex-red	medel	malid bergart	M	13	oxidation insida, reducerad utside, överlöst under kylning	194	13
200111	Fynd	Keramisk	Kottad	45	Keramisk	Kärl	3	35	Buk			14mm	oxidation	medel	krossad bergart	M	13	malidig med magrat kär	1795	13
200113	Fynd	Keramisk	Kottad	46	Keramisk	Kärl	20	124	Buk		radbad	20mm	oxidation	hög	krossad bergart	M	13	genet magrat kär med radbad och fingerring, ratat under rad	704	13
200115	Fynd	Keramisk	Kottad	47	Keramisk	Kärl	1	0,3				5mm	oxidation	låg	naturlig		13	ytterligare brönsålders diskuteras i tekniken rödbrä	704	13

Rapport och kommentarer

Katarina Botwid

E-post katarina.botwid@ark.lu.se

2017 12

Referenser

Botwid, Katarina (2017). *Understanding Bronze Age life: Pryssgårdens (LBA) in Sweden from an artisanal perspective*. Lund: Institute of Archaeology and Ancient history

Botwid, Katarina (2016). *The artisanal perspective in action: an archaeology in practice*. Diss. (sammanfattning) Lund : Lunds universitet, 2016

Botwid, Katarina (2013). Evaluation of ceramics: professional artisanship as a tool för archaeological interpretation. *Journal of Nordic archaeological science. JONAS*. 2013(18), s. 31-44

Brorsson T. & Eriksson T. I: Artursson, Magnus, Karlenby, Leif & Larsson, Fredrik (red.) (2011). *Nibble: en bronsåldersmiljö i Uppland : särskild undersökning, 2007 : E18 sträckan Sagån-Enköping : Uppland, Tillinge socken, Tillinge-Nibble 1:9 & Tillinge-Mälby 5:1 : Riksantikvarieämbetet*. [Sverige]: Riksantikvarieämbetets arkeologiska uppdragsverksamhet.

Aspeborg, Håkan, Strömberg, Bo & Botwid, Katarina (2014). *Gustavslund [Elektronisk resurs] : en by från äldre järnålder : Skåne, Helsingborgs stad, Husensjö 9:25 (Gustavslund), RAÄ 184 : arkeologisk undersökning 2010*. Lund: Arkeologiska uppdragsverksamheten (UV Syd), Riksantikvarieämbetet

Fyndlista

Fyndnr	Intrasid	Klass	Subklass	Material	Sakord	Antal	Vikt (g)	Kontext
1	200024	Fynd	Flinta	Flinta	Avslag	21	170	769
2	200026	Fynd	Flinta	Flinta	Avslag	16	44	1577
3	200028	Fynd	Flinta	Flinta	Övrig flinta	11	79	1577
4	200030	Fynd	Flinta	Flinta	Avslag	169	540	704
5	200032	Fynd	Flinta	Flinta	Avslag	40	434	1947
6	200034	Fynd	Flinta	Flinta	Avslag	44	514	1947
7	200036	Fynd	Flinta	Flinta	Avslag	5	63	1795
8	200038	Fynd	Flinta	Flinta	Avslag	31	714	1879
9	200040	Fynd	Flinta	Flinta	Avslag	3	13	594
10	200042	Fynd	Flinta	Flinta	Avslag	3	56	382
11	200044	Fynd	Flinta	Flinta	Avslag	3	5	429
12	200046	Fynd	Flinta	Flinta	Avslag	4	53	1089
13	200048	Fynd	Flinta	Flinta	Avslag	1	1	1920
14	200050	Fynd	Flinta	Flinta	Avslag	3	52	2963
15	200052	Fynd	Flinta	Flinta	Avslag	2	3	883
16	200054	Fynd	Flinta	Flinta	Avslag	4	63	2213
17	200056	Fynd	Flinta	Flinta	Knacksten	1	482	2213
18	200058	Fynd	Bergart	Bergart	Bearbetad	1	88	1947
19	200060	Fynd	Bergart	Bergart	Bearbetad	1	64	1795
20	200062	Fynd	Bergart	Bergart	Slipsten	1	80	1371
22	200065	Fynd	Bränd lera	Bränd lera	Bränd lera	4	21	1089
23	200067	Fynd	Keramik	Keramik	Skärva	1	2	2963
24	200069	Fynd	Osteologi	Ben	Djurben	1	14	1577
25	200071	Fynd	Osteologi	Ben	Djurben	0	14	1577
26	200073	Fynd	Osteologi	Ben	Djurben	0	73	704
27	200075	Fynd	Osteologi	Ben	Djurben	0	55	1879
28	200077	Fynd	Keramik	Keramik	Kärl	1	10	2213
29	200079	Fynd	Keramik	Keramik	Kärl	18	276	2213
30	200081	Fynd	Keramik	Keramik	Kärl	3	58	2213
31	200083	Fynd	Keramik	Keramik	Kärl	2	11	2213
32	200085	Fynd	Keramik	Keramik	Skärva	1	1	1947

Fyndnr	Intrasisid	Klass	Subklass	Material	Sakord	Antal	Vikt (g)	Kontext
33	200087	Fynd	Keramik	Keramik	Skärva	1	1	1947
34	200089	Fynd	Keramik	Keramik	Skärva	1	2	1947
35	200091	Fynd	Keramik	Bränd lera	Bränd lera	4	16	?
36	200093	Fynd	Keramik	Keramik	Kärl	2	2	2178
37	200095	Fynd	Keramik	Keramik	Kärl	13	49	769
38	200097	Fynd	Keramik	Keramik	Kärl	10	93	769
39	200099	Fynd	Keramik	Bränd lera	Bränd lera	17	146	1089
40	200101	Fynd	Keramik	Keramik	Kärl	4	55	1089
41	200103	Fynd	Keramik	Keramik	Kärl	5	32	1089
42	200105	Fynd	Keramik	Keramik	Kärl	1	10	1879
43	200107	Fynd	Keramik	Bränd lera	Bränd lera	58	58	1879
44	200109	Fynd	Keramik	Keramik	Kärl	1	8	594
45	200111	Fynd	Keramik	Keramik	Kärl	3	26	1795
46	200113	Fynd	Keramik	Keramik	Kärl	20	154	704
47	200115	Fynd	Keramik	Keramik	Skärva	1	1	704

Det uppdragsarkeologiska systemet

Inom det uppdragsarkeologiska systemet utförs arkeologiska undersökningar som vilar på Kulturmiljölagen (1988: 950 – KML). Undersökningarna baseras på beslut av länsstyrelsen och utgör ett villkor för att en Företagare skall ges tillstånd för ingrepp i fast fornlämning.

Arkeologiska undersökningar kan göras i tre etapper: utredning, förundersökning och undersökning. De olika delarna är led i en process som i första hand syftar till att bevara fornlämningen, vilket är grundtanken i Kulturmiljölagen.

Den arkeologiska utredningen kan göras i två steg: Steg 1 innebär att befintligt underlagsmaterial sammanställs i form av en byråinventering och att en fältinventering genomförs. Steg 2 innebär sökschaktgrävning med grävmaskin. Syftet med den arkeologiska utredningen är att identifiera och lokalisera fornlämningar som berörs av ett arbetsföretag. Utredningen utgör ett beslutsunderlag till Länsstyrelsen inför prövning av tillstånd för ingrepp i fornlämning, och utgör även ett planeringsinstrument för Företagaren (den som avser utföra ett arbetsföretag).

Om det vid den arkeologiska utredningen påträffas under mark dolda fornlämningar, eller om det redan finns kända fornlämningar inom ett område, kan Länsstyrelsen besluta om en **arkeologisk förundersökning**. En arkeologisk förundersökning innebär som regel schaktgrävning med grävmaskin. Arbetet innebär att ett representativt urval av fornlämningen undersöks. Syftet med den arkeologiska förundersökningen är att avgränsa fornlämningen och fastställa dess vetenskapliga potential. Förundersökningen utgör ett beslutsunderlag till Länsstyrelsen inför prövning av tillstånd till ingrepp i fornlämning, och utgör även ett planeringsinstrument för Företagaren.

Baserat på resultat från förundersökningen gör Länsstyrelsen en bedömning om fornlämningen bedöms vara välbevarad och ha vetenskaplig potential för att gå vidare till en **arkeologisk undersökning**. Syftet med en arkeologisk undersökning är att undersöka, dokumentera, analysera och tolka lämningar och fynd för den aktuella fornlämningen, samt att besvara de vetenskapliga frågeställningar som fornlämningen anses ha potential att ge svar på. Efter en **arkeologisk undersökning** hävs lagskyddet enligt 2 kap. Kulturmiljölagen.

Inom det uppdragsarkeologiska systemet finns tre olika aktörer:

Länsstyrelsen *prövar tillstånd, beslutar och utövar tillsyn* (**uppdragsgivare**)

Företagaren *söker om tillstånd och bekostar undersökningen*

Undersökaren *utför arkeologiska undersökningar* (**uppdragstagare**)

Detta är en mycket kortfattad beskrivning av det uppdragsarkeologiska systemet. En mer fullständig information kan hämtas under följande länk:

http://samla.raa.se/xmlui/bitstream/handle/raa/8473/Varia%202015_9.pdf?sequence=1

Här finns vägledning för tillämpningen av Kulturmiljölagen (1988:950), Uppdragsarkeologi (2 kap.) enligt Riksantikvarieämbetets föreskrifter och allmänna råd.

Sydsvensk arkeologi rapportserie 2017

1. Åhus 14:108. Fornlämning Åhus 118:1 & 119:1, Åhus socken, Kristianstads kommun, Skåne län. Arkeologisk förundersökning 2016. Åsa Berggren.
2. Kristianstad 4:4, Hästtorget, Kristianstad stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk förundersökning/schaktningsövervakning 2016. Fredrik Larsson.
3. Rosengård 130:250. Västra Skrävlinge socken, Malmö kommun, Skåne län. Arkeologisk utredning 2016. Åsa Berggren.
4. Önnestad 112:1, Önnestad socken, Kristianstad kommun, Skåne län. Arkeologisk förundersökning 2016. Tony Björk.
5. Sallerup 180:72 m.fl., Södra Sallerup socken, Malmö kommun, Skåne län. Arkeologisk utredning 2016. Åsa Berggren.
6. Kristianstad 4:4, Södra Boulevarden, Kristianstad stad och kommun. Skåne län. Arkeologisk förundersökning 2016. Ylva Wickberg.
7. Vanås 3:12. Gryt socken, Östra Göinge kommun, Skåne län. Arkeologisk förundersökning 2016. Ylva Wickberg.
8. Härlövsängar och Lillövägen. Kristianstad stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk förundersökning 2015–2016. Ylva Wickberg.
9. Hammar 9:151, Nosaby socken, Kristianstad kommun, Skåne län. Antikvarisk kontroll 2016. Anders Edring.
10. Carl XI:13. Arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning 2017. Åhus socken, Kristianstad kommun, Skåne län. Therese Ohlsson.
11. Kristianstad 4:4, Teatergatan fjärrvärme, Kristianstad stad och kommun. Skåne län. Arkeologisk förundersökning år 2016. Ylva Wickberg.
12. Kristianstad 4:4, Teatergatan V/A och fjärrkyla, Kristianstad stad och kommun. Skåne län. Arkeologisk förundersökning år 2016. Ylva Wickberg.
13. VA-ledning från Viby till Rinkaby, Gustav Adolf och Rinkaby socknar, Kristianstad kommun. Skåne län. Arkeologisk utredning steg 2 år 2015–2016. Ylva Wickberg.
14. Bussgata väg 23–väg 119. Stoby socken, Hässleholms kommun. Arkeologisk förundersökning 2017. Fredrik Grehn.
15. Bromölla 11:98. Ivetofta socken, Bromölla kommun. Arkeologisk utredning 2107. Fredrik Grehn.
16. Näsby 35:47. Del av fastigheten Näsby 35:47, fornlämning Kristianstad 317. Kristianstad stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk undersökning 2015. Thomas Linderöth.
17. Rosengård 130:250. Västra Skrävlinge socken, Malmö stad & kommun. Arkeologisk förundersökning 2017. Fredrik Grehn.

18. Husensjö 8:5 m.fl. Helsingborg stad & kommun. Arkeologisk förundersökning 2017. Fredrik Grehn & Kristian Brink.
19. Näsby 35:47, Badhuset. Kristianstad socken och kommun. Arkeologisk förundersökning 2016. Ylva Wickberg.
20. Uddarp 1:14. Skepparslövs socken, Kristianstad kommun, Skåne län. Arkeologisk utredning 2017. Kristian Brink.
21. Råvattenledning, Etapp 3. Stockamöllan–Ringsjöholm. Arkeologisk förundersökning 2016. Karina Hammarstrand Dehman.
22. Hammarslund 2:1 och Hammar 9:16. Nosaby socken, Kristianstad kommun, Skåne län. Arkeologisk förundersökning 2016. Thomas Linderöth.
23. Östervång 2:6, Trelleborgs stad och kommun. Arkeologisk undersökning 2016. Joakim Frejd.
24. Bålplats, brandgrav eller härd? Osteologisk analys av en handfull brända ben från en stensättning i Vång 2017. Osteologisk analys. Hjortsberga socken, Ronneby kommun, Blekinge Län. Helene Wilhelmson.
25. Östra Vallgatan–Tivoligatan–Östra Storgatan. Kristianstad socken och kommun. Arkeologisk förundersökning 2016. Ylva Wickberg.
26. Bjäresjö 14:1. Ruuthsbo 20:1, Bjäresjö socken, Ystad kommun. Arkeologisk undersökning 2016. Fredrik Grehn.
27. Kristianstad 4:4, Västra Vallgatan – Ridhusgatan. Kristianstad socken och kommun. Arkeologisk förundersökning år 2016. Ylva Wickberg.
28. Skepparslöv 7:10 och Önnestad 19:4, Skepparslöv socken, Kristianstad kommun. Arkeologisk förundersökning 2016. Anders Edring.
29. Norra Åsum 1:13, Åsumtorp 54:36 & 54:37, Norra Åsum socken, Kristianstad kommun Arkeologisk utredning, steg 2. 2017. Anders Edring.
30. Nosaby 35:1 m fl, Nosaby socken, Kristianstad kommun, Skåne. Arkeologisk förundersökning 2015. Bertil Helgesson.
31. Eskilstorp 2:26 – Etapp 1B, samt del av Åkarp 1:4. Eskilstorp socken, Vellinge kommun. Arkeologisk förundersökning och utredning 2017. Fredrik Grehn.

I augusti 2017 genomförde Sydsvensk Arkeologi AB en arkeologisk förundersökning och en arkeologisk utredning (AU2) inom fastigheterna Eskilstorp 2:26 & Åkarp 1:4, Eskilstorp socken, Vellinge kommun. Syftet med undersökningarna var att fördjupa kunskapen om fornlämningen, samt klargöra om, var och i vilken omfattning det fanns områden med under mark dolda fornlämningar.

Två förundersökningsområden och en tilläggsyta (AU2) undersöktes, varav det ena förundersökningsområdet (område I) innehåller lämningar från framför allt äldre bronsålder (ÄBÅ II–III), fram till yngre bronsålder (YBÅ IV–V). Lämningar av framför allt gropar, härdar och stolphål m.m. finns i området.

Sydsvensk Arkeologi AB föreslår att en yta på ca 19 600 m² går vidare till en arkeologisk undersökning i händelse av exploatering.